

ERDÉSZETI ÉS GAZDÁSZATI LAPOK

az Országos Erdészeti-Egyesület

K Ö Z L Ö N Y E.

Hatodik évfolyam.

XII. füzet.

Deczember 1867.

A futó homokról.

Irta Erdödi Adolf.

Azon nagy térségeket hazánk számos és főleg róna vidékein, melyeket a futóhomok borít, terméketlen sivatagnak is szeretik nevezgetni. De e pusztaságok oly elkárhozott kincsekhez hasonlíthatók, melyeket bizonyos varázsigék bilincseiből kiszabadíthatnak és az emberiség javára gyümölcsözőkké tehetnek; — e varázsigék: a tudomány és a kitartó szorgalom.

A kételkedők felbátorítására ott vannak az ácsi, bielobrdói, csepeli, csongrádi, czeplédi, félegyházi, jankováczi kecskeméti, kisteleki, koronczói, rémi, szabadkai szegedi, szömörei, tengeliczi, télhi, tápio-sághi, gödöllői sat. ültetvények. — A futóhomok tehát magában véve épen nem terméketlen, de aprószemű s agyagalkrészek hiányában kötetlen lévén, a vizet mely róla gyorsan elpárolog, könnyen át is bocsátja, száraz állapotában pedig a szelek nagy távolságokra röpitik. Addig tehát amíg e homok annyira mozgékony, hogy ennél fogva bármi nagyobb fuvalmak alkalmával a benne megtelepedett növénynek még gyökerei is feltakartatnak, vagy a mig az tova hordva néha a második határban egész ültetvényeket temet be: addig a futóhomok nem csak termesztésre nem használható, de régibb termőföldjeinkre nézve is veszélyessé válhatik. Szüntessük meg tehát félelmes mozgékonyágát; fogjuk és kössük meg — s ha ez sikerült, akkor a rakoncátlan majd szeliden terül el lábaink alatt és eltűri, hogy bele ültetett apró csemetéink, viritó nagy erdőkké nőjenek; diszére a vidéknek, hasznára az értelmes ültetőknek vagy azok ivadékaiknak.

Hogy a futóhomok főleg nagyobb területeinek műveléséhez ok-

szerűen foghassunk s azt sikerrel létesíthessük, az illető tért mindenekelőtt fölméretjük, róla megfelelő térképet készítettünk s ezen kimutatjuk az uralkodó szelek irányát; a homokbuczkák és völgyeletek vagy is a buczkák lejtőin lévő azon mélyedések fekvését, melyekből a szél a fővenyt kisodorja és tovaröpíti; a meglévő és azontul is nélkülözhetlen utakat vagy csapásokat; a homok környezetének minőségét sat.

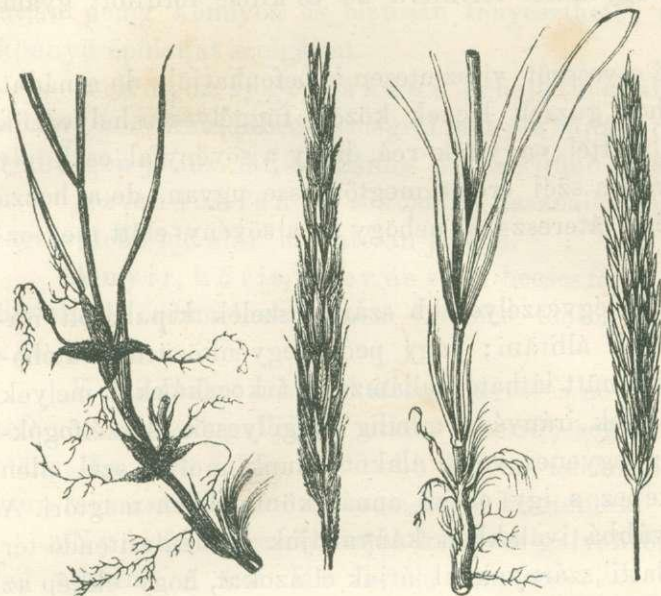
A fölmért terület körül legelőször is 5—6' mély árkot huzunk, hogy azt fölös marha vagy szekérjárás ellen biztosítsuk. Az ásadékból az árok szélén sánczot emelünk, mely az árok felé meredek, ellenkező oldalon pedig csekély lejtőségű legyen.

E munkára legalkalmasabb a késő ősz, mert akkor a homok rendszeren legnedvesebb s így legösszetartóbb. Az árok és sáncz különben nemcsak marha- és szekérjárás ellen védi meg a tért, de a szél erejét is megtöri s a porondot legalább a sánczhoz legközelebb meg is állítja. — Ha a sánczot védetlen hagyjuk, a szél azt már a legközelebbik nyáron fogja megrongálni s annak tetejéről a homokot nagyobbrészt ismét az árokba söpörni; de rendszeren és hacsak valami nagyszerű szélvész nem kerekedik, árok és sáncz még védetlen is megállanak, a mig azokon belől a fővenyt megköthették. Sokkal czélszerűbb azonban a sánczot magát is megkötni, a mire legalkalmasabbnak a *Pongyola fanezár* (*Licium barbarum*) mondható. — E növény Alföldünkön egészen otthonos s így nagyobb mennyiségben is olcsón beszerezhető; tenyésztése pedig dugványozás útján igen biztos, ha késő ősszel mindjárt a sánczhányás után, vagy kora tavasszal 1½ lábnyi vesszőket dugdosunk a homokba oly mélyen, hogy kiálló végük legfeljebb még hathüvelykni legyen.

Homokás.

Ugyan-e czélra még a *homokás*, (*Carex arenaria*. Mel. ábr.) a *homok nád* (*Arundo arenaria*) és *czimbor* (*Elymus arenarius*) előnyösen alkalmazhatók. E füveknek vagy magvait vetjük el a homokba, vagy azokból még podig sokkal biztosabb eredménnyel gyökerekkel ellátott tősarjakat ültetünk el 2—3 lábnyi távolban egymástól. Az egyik vagy másik

Homoknád.

Czimbor.

uton] keletkezett fűsorok a repülő homokat felfogják s általa betemetve a száruk teteje új gyökérzetet ereszt és új sarjakat hajt még pedig oly kitartással, miszerint a buczka emelkedésével e fűvek száz és több lábnyi magasságot is képesek elérni.

Ha a pongyola fanczár dugványai vagy a nevezett fű-

vek tögyökei elegendő mennyiségére nem tehetnénk szert: a sánczok homokjába különemű galyakat, ágbogas növényeket tűzdelünk s erre igen czélszerűen használhatjuk fel sok helyütt a ballangkórót, vagy a különben eléggé alkalmatlan disznótövist (*Xanthium spinosum*.)

A külső árok elkészítése után a tér belsejének szélmentesítéséhez fogunk; azt e célra nagyjából elegyengetjük s azután vagy a külsőhöz hasonló árokkal és megkötetendő sánczokkal, vagy szélfogó sövényekkel hasítjuk keresztül; a munkát minden esetben a leghevesebb szárító szelek oldaláról kezdvén.

A szélfogók — sánczok vagy sövények czélja, a területet szélmentessé s így nemesebb növények termesztésére is alkalmassá tenni; a vetéseket vagy ültetéseket megoltalmazni; a csemeték betemetését vagy gyökereik meztelenítését megakadályozni. — Miután különben a belső területet számos árokkal megszagatni sok tekintetben nem előnyös: sánczokat is csak ott emelünk szélfogókul, ahol sövénykészítésre alkalmas anyagokkal nem rendelkezünk.

Sövényeket veszőből vagy nádból, szükség esetére pedig kákavagy szalmából is készíthetünk. E célra 2—4''-nyi tölgy-, ákác-, vagy fenyő — ahol pedig lehet zöld s így még gyökeret verő nyárfakarókat ütünk a homokba, 3—4 lábnyira egymástól, s ezek minden

harmadikát vagy negyedikét fölváltva be- és kifelé fordított gyámfával látjuk el.

E karók közé a vesszőt vízszintesen is befonhatjuk, de a nádat, kákát sat. a karókhoz guzsolt léczek között függélyesen helyezük el, és e mellett tekintettel vagyunk reá, hogy a sövényfal csak oly sűrű legyen, miszerint a szél erejét megtörhesse ugyan, de a hozzá söpört homokat mégis átereszsze, nehogy az a sövény előtt megtörlődjék.

A szélfogokat a légveszélyesebb szárító szelek kipahatolt irányára függélyesen kell állítani; vagy pedig egyenközüen a futóhomokon majdnem mindenütt látható hullámzatos árkokcsákkal, melyek a helybeli szárító szelek irányára mindig függélyesek. A szélfogóknak közepén megtört egyenes vonal alakot adunk, mely a szél ellen kihajló szögletet képez s így erejét annál könnyebben megtöri. A szélfogók végeit továbbá ivalakban kanyarítjuk a mentesítendő tér felé, vagy szöglet alatti szárnyakkal látjuk el azokat, hogy ekkép az oldalvást jövő szelek kártékony hatalma is megtöressék.

Hogy a szélfogókat mily távolban állítsuk fel egymástól, az a helyi viszonyoktól függ; minél egyenetlenebb a terület; minél apróbb szemű a homok; minél alacsonyabbak a sövények, azokat annál közelebb kell egymáshoz állítanunk. 4—5' magas szélfogókat.

Sikhelyen	80—100 lépésnyi
A területnek egész 10 fokig való emelkedése	
mellett	50—80 „
„ „ „ 15 „ „ „	30—50 „
Homlokbányákban vagy völgyeletekben pedig	10—20 „
távolban egymástól czélszerű alkalmazni.	

Miután a futóhomok-területet körülsánczoltuk s e kerítésen belül elegendő számu szélfogókat készítettünk, így pedig a homokat megállítottuk, szélmentessé tettük, annak beerdősítéséhez foghatunk.

E célra leginkább ajánlhatók:

U r a l k o d ó f a n e m e k ü l : a kanadai, — a rezgő- és a fekete nyárfa, a jegenyefa, a közönséges ákác, és az erdei fenyő.

Alkalmas helyeken alárendelt mértékben való elegyítésül: a nyír, az éger, a köris meg a szil.

A nyárfa messzire elágazó gyökérzetével a homokat behálózza; gyorsan és magasra nő; számos gyöksarjat hajt; dugványozás

utján pedig könnyen és biztosan tenyészthető; meglehetősen tüzi- és könnyű épületfát szolgáltat.

A közönséges ákác éghajlatunk alatt egészen honos; sovány homokkal is beéri; magról és gyökshajtásairól könnyen tenyészthető; igen jó tüzi fát, és számos célra kitünő műszerfát ad.

Az erdei fenyő sokoldalú használhatósága mellett a talajt legrövidebb idő alatt hathatósan javítja.

A nyír, kőris, éger és szil becses fájuk miatt szintén kiváló figyelmet érdemelnek, s nem kevésbé fontos az elégülékeny bálványfa is.

E fanemeket a homoktéren magról is növelhetjük ugyan, de ez tetemes nehézséggel jár és ritkán sikerül; sokkal biztosabb az eredmény, ha jobb talaju védettebb helyen faiskolát alapítunk s abból kora tavasszal 1—3 éves csemetéket kiültetünk.

Nyárfát legcélszerűbb két éves galyakról vágott dugványokból növelni. A két láb hosszú dugványokat másfél-láb mélyen és rézsutosan kell elültetni, a mi leggyorsabban úgy eszközölhető, ha a munkások egy része vasrudakkal a homokba másfél-láb mély lyukakat üt, melyekbe a munkások másik része dugványokat helyez s lábával megerősít. Ily módon két munkás naponként megerősítés nélkül 400—500 dugványt ültethet.

A faiskolában növelt ákácot legcélszerűbb 1—2 éves, az erdeifenyőt 2—3 éves korában kiültetni; az utóbbit minden esetben gumóstól, mely célra a csemetéket úrfuróval emeljük ki a földből.

Ha a beerdősítendő futóhomokterületén vagy annak közelében eléggé kötött talaju hely nem volna található, melyen gumóstól kiemelhető csemetéket növelhetnénk, — olyat e célra habár 5—6 mértföldnyi távolban is, de föl kell keresnünk, miután a gumó nélküli ültetések csak igen ritkán sikerülnek, és miután a szállítás költségei ily távolság mellett sem jelentékenyek, a mit könnyű felfogni, ha tekintetbe vesszük, hogy egy kétfogatú szekér könnyen rakhat és vihet tízezer 2—3 éves és 1½—2" átmérőjű úrfuróval kiemelt erdei fenyőcskét. — Különböztetve faiskolának sem kell valami igen nagy tér; miután egy holdon annyi gumós csemetét ültethetünk, a mennyi néhány száz hold beültetésére elegendő.

A főtírt fanemek csemetéit legcélszerűbb sorokban elültetni, melyek egymástól való távolsága a helyi viszonyok szerint 2—4 lábra; a csemetéké pedig a sorokban 1½—2 lábra tehető.

Hogy pedig az elültetett csemetéknek árnyat és oltalmat szerezzünk; a talajt meg annál biztosabban megköthessük és gyorsan eszközölt teljes beárnyalás által is mielőbb megjavíthassuk, egyidejűleg a sorok közeit is beültetjük. E célra leginkább ajánlhatók: a homokfűz — (*Salix arenaria*), a benge hipófa (*Hippophae rhamnoides*), a pongyola fanezár (*Lycium barbarum*), a sárga szömörce (*Rhus cotinus*), a hólyagfa (*Staphyllea pinata*) és a csicsóka napvirág (*Stelanthus tuberosus*).

A homokfűz — nyirkos helyeken, vagy ahol gyökérzete közel érhet vizet, a legsoványabb homokon is bujálkodik; vesszeje kosárnak, cserénynek sat. igen alkalmas. Szaporítása könnyen és biztosan eszközölhető fészkes dugványozás útján, ha tavasszal egy láb mély és ugyan ily átmérőjű gödröket ásunk, s azok mindenikében 6—8 dugványt helyezünk el körben; az ásadékot azután a gödrökbe visszahányjuk és jól letapossuk.

A benge hipófa harangidomú, szép bokor, mely a legsülvényesebb homokkal is beéri; azt több ölnyi körben szétterjedő gyökérzetével erősen megfogja és számos gyöksarjat hajt. Sűrűen termő bogyoiból tartós sárga festéket készítenek; kemény fája különmemű apróbb tárgyaknak alkalmas. Tenyészhető dugványozás vagy e célra magról nevelt 1—2 éves csemeték ültetése útján.

A pongyola fanezárt már följebb említettük és itt csak annyit mondunk még róla, hogy az nem csak dugványozás útján de ugyis tenyészhető, ha annak vesszőit kora tavasszal, kizöldülésük előtt 3—4 hüvelyknyi izekre vágdalva a homokon elhintjük és gereblyével bevágjuk.

A sárga szömörce, hazánk számos vidékén vadon bujálkodik és részint tartós sárga festék készítésére, részint cserzésre használják. Levelei és gyöngé hajtásai Juliusban szedve és megszáritva, megtördelve, igen keresett árucikket képeznek, melyből „ungarisches Gelbholz“ név alatt hazánkból évenként sok ezer mászat visznek kifelé.

Szélmentes homokon a szömörce legbiztosabban 2 éves csemeték ültetése útján tenyészhető.

A hólyagfa hazánk laza homoktalaján szépen diszlik; lombzatja a marhának igen kedves eledül szolgál. Tenyésztése magról is, de biztosabban 2 éves csemeték ültetése útján eszközölhető.

A csicsóka napvirág a legsoványabb homokkal is beéri, ha az nem felette nyirkos vagy kavicsos; ölesnél néha hosszabb szá-

raival és buja lomboatjával a talajt javítja és annak hathatós véd-szeréül szolgál. Fölaprózott gumóit a többi hézagpótló növények közé úgy ültetjük, mint a burgonyát szokták; becsét homokkötés tekintetéből csak növeli, hogy az egyszeri ültetéssel is annyira elszaporodik, miszerint majdnem kiirhatatlannak mondható.

Kijelentjük még, hogy a fölsorolt fanemeket, valamint a hézagpótló növényeket is elegyesen növesztteni czélszerűbb; hogy azonban tulsúlyt melyiknek adjunk, vagy hogy átaljában mi legyen az elegyarány — arra, és az egyes fanemeknek a téren eszközzendő fölosztására nézve az erdész csak az összes viszonyoknak s az egyes fanemek sajátosságainak — melyekről jövő alkalommal bővebben — gondos összevetése után fog okosan határozhatni.

Füvelőknek telkesítése.

Bár nem akarjuk a füves téreknek felszaggatását feltétlenül ajánlani; mégis vannak, kivált nálunk, gyakori esetek, a midőn a füvelőknek (értve — a nem eléggé jövedelmezőknek) feltörése, telkesítése valóban czélszerű s hasznot ígérő vállalat. Legyen szabad ez alkalommal ezen tárgyról pár sort írni.

A füvelőknek rendes eke mivelés alá vétele igen gondos eljárást igényel — részint a nehezen korhadó vastag (jobbára nyers) gyep miatt, részint az ily talajokban gyakran nagyobb mértékben lappangó korhansavas, fanyar s egyéb, a nemes növényekre kártékonyan ható anyagok miatt. Ezen okokból a füvelőknek telkesítését jobbára még némely más javító eszközöknek (mész, trágya) és eszközléseknek (égetés s m. eff.) hozzájárulásával szükséges támogatni.

Az eljárás a füvelők telkesítésénél a szerint változik némileg, amint a telkesítendő földdarab vagy jobbféle réttalaj, vagy vadfüves gyepföld, vagy hangafüves térség. Foglalkozzunk egyenkint ezen különleges esetekkel.

1) Jobbféle réttalajnak telkesítése.

Az ily talaj, ha magában eléggé gazdag, minden további előkészület nélkül, közvetlenül feltörhető (felszántható); történhetik ez tavasszal vagy ősszel. A földnek lehető legjobb porhanyítása valamint a gyöpnék elkorhasztása: ismételt szorgalmas szántás, boronálás meg hengerezés által eszközöltessék. A késes boronák itt különös haszonnal alkalmaztatnak.

Az ősszel feltört, jól átmunkált föld télen át hevertetik; jövő

tavaszzsal újbóli munkálás után (vagy ha a talaj nem kívánja — enélkül is) zabbal, tavaszi buza, köles, hajdina bükköny, len, tavaszi repce, kukoricza vagy burgonyával bevettetik; aratás után a szorgalmas munka ismételtetik; ezután (szükség szerint) többéves kapánövény-mivelés következik, mire a már eléggé megszeliidült föld rendszeres mivelés és a kívánt vetésforgás alá vétethetik.

Hogyha a gyepet, ennek szerfeletti vastagsága vagy az előment tartósabb szárazság miatt ősszel feltörni nem lehetne, akkor ezen munka a téli természetes porhanyulás után tavaszzsal is végezethetik. A feltört talaj nyár folytán a kezdetben már leirt módon és eszközökkel szorgalmasan miveltetvén, ősszel gabonával bevettetik.

2) V a d f ü v e s g y e p f ö l d e k n e k t e l k e s i t é s e .

Ezeknél többféle eljárást lehet alkalmazni:

(Első eljárás.) Az egész gyepkéreg késes boronával szétmetsetik és az így támadt gypszeletek mélyenjáró jól forgató ekével, vagy kapa megásóval tökéletesen megfordítatnak; borona és henger a kívánatos keveredést és mindig szükséges egyenitést eszközlik.

Télen át a fagy hatásának kitétt föld tavaszzsal újra megszántatik és pedig czélszerűen ugyanazon irányban, mint először történt: miáltal a még szeletekben összefüggő gyep teljesen megfordítatik, nem pedig csak oldalt tolatik; erélyes boronálás most a felpuhult gyepet teljesen el fogja szaggatni.

Nyáron át a föld harmadszor és pedig keresztbe szántatik és boronáltatik: ősszel negyedszer és erre (kellő ülepedés után) őszi gabonával bevettetik.

Ha a talaj nagyon kötött vagy nedves, akkor még fél évig munkáltatik és csak jövő tavaszzsal — a netán még felmerülő gyomoknak teljes elnyomatására — beárnyaló növényekkel (hajdina, hüvelyesek s eff.) bevettetik és az ezekre következő kapás mivelés (burgonya, kukoricza) által teljesen megszeliidítettetik.

Ha a telkesítendő gyepföld valamivel gazdagabb, mint az eddigi esetben feltettük, és szelidebb minőségű, akkor már az első tavaszon lehet zabbal és erre következő szorgalmas földmunka után tél előtt őszi gabonával bevetni. Czélszerű, az első vetésnek lent vagy kölest választani, melyeknek szorgalmas gyomlálása és kapáltatása által a gyepkéreg mihamarábbi pusztítását lényegesen elősegíthetni.

(Második eljárás.) A szeletekre metszett, lehámzott gyepdarabok a mezőn — trágyával meg edző mésszel átrétegzett nagy rakásokba felállítatnak. Az erre bekövetkező (és célba is vett) erje-

dés folytán kifejlődő gázok (különösen ammonia) a porhanyó föld által felszivatnak s viszont ennek további porlasztására hatnak; a kifejlődő meleg és hozzájáruló mérsékelt nedvesség pedig a gyepdaraboknak tökéletes elkorhadását idézi elő, úgy, hogy az erjedési folyamat bevégeztével az egész rakás mint hasonnemű tömeg a mezőre szórathatik s a föld közvetlenül a megállapított vetésforgas alá vétethetik.

Ezen eljárás Némethonnak számos szegényebb talaju vidékein rendes és sikeres alkalmazásban áll.

(Harmadik eljárás.) A gyep egy mélyenjáró eke által tetszés szerinti szélességű csíkokban lehámoztatik; ezen csíkok közötti gyep egyelőre érintetlen maradván; az eke által megfordított gyepszeletek erre fogas és késes boronákkal erélyesen szétszaggattnak; némi idő múlván az előbb felnemört gyep hasonló bánlás alá vétetik; végre az egész terület leboronáltatik és az összehúzott gyepdarabok meg gyökmaradékok rakásokba hozatván, megszáritatnak és a szél oldaláról meggyujtatnak.

(Negyedik eljárás.) Hol a gyep szerfelett vastag és kemény, főleg midőn a fekvés is nedves meg hűvös, vagy a talajban sok savanyú, fanyar meg más káros anyagok talátnak, ott a tűz (az égetés) különösen jó sikerrel alkalmazható a telkesítésnél.

Az eljárás itt ismét különböző. Gyakori e következő. A gyepkéreg lehámoztatik és négyszegű darabokra vágatik. Történik ez vagy ezen célra szolgáló széles s éles kapákkal, vagy az u. n. hámló ekével, melyet egy késes borona keresztbejárva megelőz; vagy végre az általa felhasított gyepszeletek egyszerűen csak felvagdaltatnak. Az ekkép nyert gyepdarabok előbb szárításra felállittatnak, azután száraz galyakkal átrétegezve nagy rakásokba hozatnak és lassu égetés által felpörköltetnek.

Az ilyformán égetett talaj a nyert hamuval együtt a kopasztott és (ha lehetett) azalatt már valami módon porhanyított talajra szét-szóratik és a felréteggel lehetőleg jól és gyorsan megkevertetik. A vetés erre nem sokára bekövetkezzék.

Néha ezen eljárás bizonyos számú évek múlva ismétlődni is szokott.

A leirt módszerek által telkesített földeken legjobban diszlenek: mindennemű répa, repcze, burgonya, zab és a legtöbb takarmányfüvek; ez utóbbiak főleg akkor midőn a talaj egyuttal mésztrágyát is kapott.

A tartósabb sikernek mellözhetlen feltétele: czélszerű, a

talaj erejéhez s állapotához mért vetésforgás, melyben a gabona jobbára csak második sorban veendő fel és takarmánynövényekkel (vagy illetőleg legelővel) felváltva természetű.

3) Tőzeg- és láptalajok telkesítése.

A fenforgó körülmények szerint szinte különböző módon eszközölködnek.

a) Tulajdonképi tőzegtelepek, műszaki alkalmazhatóságuk miatt, ha érdemes, legelőbb tőzegnyerésre használatnak. Ha a kivágott telep nem jelentékeny mélységű, akkor némely körülmények között tanácsos lehet, azt jó földdel kitölteni, és megfelelő miveltetés alá venni. Midőn a tőzegtelep mély fekvésű, akkor annak kitöltésével lecsapolás is egyesítendő; a tetemes költség azonban ily eljárást csak ritkán fogja megengedni.

b) Száraz régi tőzegtelepek, melyek a sok (savanyú) televény miatt kevés jobbféle növény alá alkalmasak, csak kellően végbevitt égetés, meszezés vagy márgázás után vehetők rendes miveltetés alá.

c) Nedves tőzeföldek előrement lecsapolás után felszántatnak (a talaj szivacsos állapota miatt a marhának patái deszkadombokkal alákötvetnek), azután erélyesen megboronáltatnak és a szél oldaláról meggyújtatnak. Miután így a kellő mélységre átpörkölődtek legelőbb (néha egypár évig) hajdinával, később zabbal vagy rozsszal vettetik be.

d) Nedves tőzeg- és lápföldek, úgyszinte kiszáradt, sással benőtt tavak — a telkesítés céljából nagyobb vagy kisebb, rendes vagy hoszúkás négyszög ágyakra osztatnak, melyek körül mély árkokkal befoglaltatnak; a kiemelt föld az ágyaknak feltöltésére és fellebb emelésére szolgál.

Az így történt lecsapolás után a talaj szinte égettetik; mi mellet azonban a víz az árkokban meghagyandó, nehogy a tűz a porhanyó szivacsos talajban nagyon is mélyre hatoljon.

A miveltetés itt is hajdinával kezdődik. Jobbára tanácsosabb azonban az új telket birka legelőnek meghagyni; a fű igen dúsan fejlődik és a juhok gyorsan erjedő ganéja reá kedvező hatást gyakorol.

S. P.

Néhány szó az erdőadóról.

A mit erdeink adóztatásáról e perczig tudunk, az az erdőadó tetemes és igen nyomasztó összegén túl alig terjed.

Hogy erdeink adóztatása mily alapon nyugszik, azt gyanitjuk ugyan, — mert a mult évtizedben keresztülvitt földadó megállapítás alapelvűül a termés, illetőleg a tisztajövedelem kipuhatólása volt zsinórmértékül kitűzve, de hogy ez alapelv erdeinknél mennyiben fogatosított, arról elegendő adataink mind e perczig nincsenek.

Annyit fájdalom tudunk, hogy erdeink adója azok tiszta jövedelmét igen sok esetben fölülmulja; hogy erdeink semmi szín alatt adómentességben nem részesülnek; hogy erdeinkből igen sok esetben nemcsak hogy semmi jövedelmet sem huzunk, s mindaz a mit a földadó ideiglen azokra tiszta jövedelmül fölrott csak a képzelet vagy önkény eredménye, hanem az erdei rendőrség hanyag kezelése mellett azok pusztításának sem vagyunk képesek gátot vetni; hogy míg erdeink tetemes adóját földözni alig bírjuk, azt a volt urbéresék még mindig nemcsak kényük kedvük szerint használják, hanem jogaik állítólagos csorbitásának ürügye alatt, a politikai hatóságok támogatása mellett, saját erdeink szabad használatából is gyakran kitiltanak.

Hogy mindez erdeink ok- és czélszerű kezelését mennyire hátráltatja, azt a mindennapi tapasztalás eléggé mutatja, de mind ezen hátrányok közt legnyomasztóbb miréánk nézve mégis az erdők túlterhelt, mert nem alapos megadóztatása.

Erdészetiünk többi bajainak orvoslását a tervezetben kész s codificatióra váró erdőtörvény mielőbbi életbeléptetésétől s erélyes kezelésétől várva, itten csakis az erdők adóztatásáról akarok szólni, kiemelve azt, mily gyarló alapra volt az fektetve, és mily hiányosan jártak el a keresztülvitel tárgyában az ideiglenes adórendszer közegei.

Visszamenve az adóideiglen behozatalára, tudjuk hogy ez az országgal nyiltparancs utján tudatott, köztudomásra hozatván egyszersmind a tervezetbe vett katasternek lényeges és üdvös volta, s fölszólítatván a nép annak saját érdekében való támogatására. Ismerjük továbbá azon utasítást, mely ugy a kataster közegeinek zsinórmértékül, mint pedig a politikai hatóságoknak köztudomásra hozatal végett kiadatott, s mely a föld tisztajövedelmének mint az életbe léptetendő megadóztatás alapjának kipuhatólását tűzte ki célul.

Hogy a nép a főntebbi nyiltparancsnak ellen nem szegült s a katastralis munkálatok keresztülvitelében részt vett, annak annyiban üdvös volt eredménye, mert a föld tiszta jövedelme legalább a mezőgazdasági területeken, meglehetősen valószínűséggel állapítatott meg, főleg mivel e munkálat keresztül vitelével, a kataster részéről oly egyének bizattak meg, kik többé kevésbé mezőgazdasági képzettséggel bírtak.

Hogy ezen, a legelső kidolgozás alkalmával létrehozott üdvös eredmény, az országra előre kimért adóösszeget nem ütötte meg, és hogy ennek folytán a kataster közegei, egy kiküldött vezénylő főhivatalnok által önkényüleg fölállított minta-helységek nyomán, a tisztajövedelemnek a minta-helységekhez mért általános fölemelésére kényszerítettek, annak oka nem volt, sem a nép, sem a közegek; ámbar akadt ezek közt is egyén, ki ad captandam benevolentiam, önkényt ajánlkozott, a megszaporodást a kívánt mennyiségre fölemelni.

Igy történt, hogy a földadó a mezőgazdasági területekre nézve, ha túlszigázottan is, de legalább bizonyos rendszer szerint és egyöntetűleg lőn megállapítva, míg ez az erdőknél, csak távolról sem éretett el.

Itt az önkénynek nagy tér nyittatott, melyen a nagyrészt nem szakértőkből összeállított erdőbecslői személyzet tapogatózva haladt csak, és a szükségelt vezénylet hiányában száz irányból indulva ki, oda jutott, hogy az erdők adója végre minden volt, csak nem erdőadó.

A kataster számára kibocsátott utasítás elvben kimondta ugyan, hogy az erdők megadóztatásának alapját is a tiszta jövedelem képezendi, és hogy e tisztajövedelem az erdők kipuhatolt anyag jövedelmének a piaci árokhhoz mért értékesítése által nyerendő meg, levonva ebből kezelési és fölvygázati költségek fejében bizonyos százalékot; de nem adta meg a kipuhatolásnak módját, és így szabad tért engedett egyéneinek, kik saját s legtöbb esetben téves fölfogásaikat követve, csak téves eredményt tudtak fölmutatni.

Igy nem volt megmondva, hogy az erdők osztályozásánál tekintettel kell lenni a talaj minőségére, az erdők fekvésére, a fák nemeire a fogyasztási helyek távolságára, sat. a minek az lett a következménye, hogy a falú közvetlen közelében fekvő le t a r o l t erdő, daczára termékeny talajának, s nem tekintve annak kedvező fekvését harmadik, — míg fent a hegyek magaslatain fekvő s z á l a s erdő, az első osztályba soroztatott, csak azért, mert szebb állabokat mutatott föl,

holott e szebb állabok legtöbbrészt csakis az erdők járhatlanságának s a lehetlenségnek, azok fakészleteit értékesíthetni, köszönék létüket.

Igy történt, hogy egymásmellett, hasonló minőségű talajon, s hasonló viszonyok közt fekvő erdők egyike azért, mert történetesen letarolva volt, a második, vagy ha épen semmi fa sem volt rajta 3-ik osztályba soroztatott, míg másika, talán gondosabb birtokos tulajdona, csak azért, mert elpusztítva nem volt, első osztályunak neveztetett el; a mit erdőbirtokosaink észelve, nem késtek erdeiket még az osztályozás előtt nyakra före letarolni, (?) hogy így azokat a magasb osztályozás alól megmentsek, a mi erdeinkre nézve ugy szólván kényszer, pusztítás volt. — Igy történt harmadszor, hogy a föld- adó már nevében rejlő eszméjétől csaknem mindenütt és mindig eltérve, erdőrészek, csak azért, mert fekvésük kedvező volt, első osztályba soroztattak, holott talajuk silány és terméketlen volt, s azokon az állabok csak tengve tenyésztek; míg ezek ellenében legjobb talaju erdők, üde tenyészettel, értékes állabokkal, második osztályba soroztattak, mert fekvésük kissé távolabbi volt, holott azon különbség, melyet a távolság kisebbsége az előbbi erdőknél a faárában előidézett, az utóbbi erdők két- vagy háromszoros nyersjövedelmével szemben, jóval csekélyebb volt, mely ellentét a fogyasztási helyektől különböző távolságban fekvő faluk erdei között is igen gyakran fölmerült; s így történt az osztályozásnál az előbbi esetekhez hasonlólag, különböző korú de különben egyenlő termőhelyi viszonyokkal bíró erdők közt is különböztetés, a minek az lett a következménye, hogy az erdők adóztatási munkálata, már az osztályozásnál elhibázva volt, a mihez még azis járult, hogy miután az egyes munkálatok keresztülvitelére kezdetben igen kevés idő szabatott ki, az illető egyének időhiányában nem voltak képesek az osztályozást mindenütt a helyszínén megtenni, és megelégedtek vagy a falu választmánya által történetesen, s a legtöbb esetben részre hajlólag végbevitt osztályozással, vagy megtevék azt saját maguk, a választmány adatai nyomán; ámbár itt is meg kell említenem, hogy voltak egyének, kik az osztályozást szintugy mint a becslést, az országutján végig hajtva táveső segítségével, szekerükön készíték, mitsem tartva az ellenörködéstől, a mely soha sem létezett, — és mitsem tartva, a kilátásba helyezett fölszólamlástól, tudva jólőre, hogy erdőbirtokosaink netaláni ellenvetéseit, egyszerű hivatkozással az utasításra, vagy pedig szak-tani színezetbe burkolt mesterkés érveikkel, sikerülend nagyrészt hatástalanná tenni, illetőleg megezáfolni.

Meg kell itt emlitenem, hogy az osztályozás annyiban is már elvileg hiányos volt, a mennyiben az osztályok száma igen szűk hátrák közé szorított, a mi különösen havasaljai helységeinkre nézve, melyek itt ott több négyszeg mértföldre menő erdőterülettel bírnak, igen hátrányos volt, és a melyeknél 4—5 osztály jobban megfelelt volna.

Igy s még nagyobb mérvben alaptalan s a valóságot csak itt ott megközelítő volt, az erdők tiszta jövedelmének kipuhatólása is.

Egyiknél zsinórmértékül szolgáltak az erdőbirtokos számadási jegyzetei, vagy annak bevallása; a másikonál a legközelebbi faeladásokból bevett összegek minden tekintet nélkül a fordára. Egyik a fiatalabb erdőknél kevesebb, a már felnőtt szálás erdőknél több jövedelmet számított ki, mindkettőnél csak a jelenre szoritkozva. Egyik az erdők főhasználatába a mellékjövedelmek néha igen tetemes összegét ie beleszámította, míg a másik nem, holott az utóbbi használatok helyhez és időhöz kötve, néha csakis az erdők elpusztult állásának voltak kifolyásai.

Itt ott az egész erdőterület vétetett alapul, holott annak nagyrésze használatlanul hevert, míg másutt egész erdőterületek kihagyattak azért, mert vágthatóságukat még el nem érve, használaton kívül álltak, és a nyers jövedelem a legtöbb esetben az erdő időszerinti és történetes állására lett fektetve, a minek a lett a következése, hogy néha egymás mellett fekvő ugyanegy talaju erdőknek, különböző nyers jövedelmük lön kiszámítva aszerint, a mint azok kora s ennek folytán fakészletük különböző volt.

Igen sok esetben az ölek számítása is különböző volt, mint szintén a nyersjövedelem kipuhatólásánál alkalmazott mód is, mely körülírott utasítás hiányában tisztán csakis az illető becselő egyénnek saját nézeteitől függött.

Az ily eltérések aztán, annál felötlőbbek voltak, minél felületebb volt a kipuhatólás maga, mely időrövidsége következtében, néha pedig az illetők kényelméhez mérve, minden ellenörködés nélkül, néha csakugyan látszó segítségével ment véghez.

Hogy a fölszólamlások e bajon mitsem vagy igen keveset segíthettek, magától érthető, mert nemcsak hogy az erdőbirtokosoknak soha alkalom nem nyújtott a munkálatok misterikus zürzavarába beletekinteni — a mihez mindenekelőtt némi szakképzettség lett volna szükséges, — de még arról sem lettek értesítve, hogy azon

pénzbeli tiszta jövedelem, melyet erdeikre fölróttak, tulajdonképen honnan eredt és mily számítás útján jött létre.

Nagy része megelégette a holdonként kiszámított tisztajövedelem első láttatra nemsokra rugó összegének tudomásra vételét, s megnyugodt abban, mint sok egyébben a min úgy sem segíthetett, holott a látszólag csekély holdonkénti tisztajövedelem, az egész erdőterületre alkalmazva, idővel nagy adóvá nötte ki magát.

Hogy a fatermés, mint a nyers jövedelem főtényezője pénzértékének, kiszámítása mennyire történt önkényüleg érintetlenül hagyom. A piaczi árak visszavitele az erdők topografiai fekvésére, mindenestre távol állott a valóságtól.

Nem tagadom hogy a katastralis egyének közt voltak honfiaink közül többen, kik a nép ügyét szívéükön hordva, munkálataikban a legnagyobb pontossággal s lelkiismeretesen jártak el, s az önkény ellen bátran kikelni mertek, de az ily egyének állomásaikról elmozdítottak, míg a parancsnak meghajolni készek kövér hivatalokkal jutalmaztattak, kiknek segítségével az ügy odavitetett, a hol épen jelenleg áll.

E bevégzett tények ellen, egyelőre minden kísérlet hasztalan, de hihető, hogy országunk e fontos ügye, a kilátásba helyezett állandó kataster életbeléptetése alkalmával, hivatott kezekbe leend letéve, a midőn is főleg erdőbirtokosainknak alkalmuk leend az állandó adórendszer munkálatai fölött, mind végig szabadon örködhetni.

Egy fő biztosítékát az akkori sikernek, föl fogja lelmi országunk a magas kormány azon atyai intézkedésében, melylyel az erdőszeti oktatás ügyét a selmeczi erdőakademián előmozditja, a honnan kilépő fiatal képzett erdészek az állandó erdőadórendszer keresztülvitelére is elegendő számban fognak a kormány rendelkezésére állani.

Azon reményben, hogy honunk adókérdése a közeli jövőben napirendre kerülend, nem tartom idő előttinek e tárgyhoz most már tüzetesebben hozzá szólani, s az erdők adóztatásának keresztülvitelébe szaktani szempontból kimerítőleg belebocsátkozni, helyet s alkalmat nyújtva t. szaktársaim véleményének is, hogy a megpendített tárgyban, eszmecsere folytán azon biztos utat kijelölhessük, mely egyedül vezetend üdvös eredményre.

L á z á r J a k a b.

A czukorrépa termeléséről.

A czukorrépa termelését illetőleg a megfelelő földnek megválasztásán kívül a) az illető föld előmunkálása, b) ennek vetéskori művelése és a magnak elvetése körüli teendők, c) a kezelés utáni egész művelési rendszer és d) a répaszedés alkalmával követendő eljárás jöhetnek tekintetbe, és mind ezen teendők egész figyelmünket és gondoskodásunkat igénybe venni hivatvák, ha hogy a climaticus és elemi befolyások kedvezőtlen behatását a minimumra reducálni, és mind ezeknek ellenére majdnem egész biztossággal legalább is kielégítő termést nyerni akarunk.

Közbevetőleg kívánok itt egy megjegyzést tenni azok részére, kik a repczetermés bizonytalanságát a répatermeléssel párhuzamba tenni szeretnék, hogy „Tanárky barátunk szavai szerint“ legyen kívülök egy bünbak, melyre mindenkor hivatkozni lehetne, ha hogy az ur Isten nem promoveálná eléggé állapotjukat; de engedjék meg, hogy kimondjam, miszerint ezen különben plausibilisnek óhajtott párhuzam nem áll, és egyáltalában nem állhat meg; — mert ha ez valóban úgy volna, akkor a legtöbb tőkepezés és industrialis ember nagyon meggondolná a dolgot, és nem igen sietne százezereket és egész szakértelmét s munkásságát egy vállalatnak létesítésébe fektetni, melynek prosperitása főleg az időjárás viszontagságaitól, és az elemek behatásától feltételeztetnék. — A czukorgyáros nem számíthat más nyers terménybeli forrásra, mint a közvetlen szomszédságában létezőre, és ha ez kiapadna, vagy nagyon is leapadna; úgy összetett kézzel csak egy évi veszteglés után is elszomorodva nézhetne bizonyos bukása felé; (mert nála nem dolgozni, vagy keveset dolgozni annyit jelent, mint tönkre jutni) és nem lehet, nem szabad egy saját munkássága és értelmisége által tőkéhez jutott, és már ez által is körültekintést óvatosságot, és takarékossgát tanusított industrialis ember felől feltenni, miszerint ő ily bizonytalan, és egészen kivülről fekvő alapra építse jövő boldogulását, midőn ezeken kívül elég gondot és aggályt szerezhethet neki a kereskedelmi conjuncturák; és egyéb üzleti nehézségek, és kisebb nagyobb calamitások, melyeknek minden bár mi néven nevezendő üzlet vagy vállalat folytonosan kitéve vagyon. — A czukorgyárosnak tehát egész biztossággal kell számíthatnia legalább is egy helybeli középtermésre, mert távolról répat szerezeni nem lehet; midőn az olajgyáros a szükségelt repczével a világ piaczaról magát mindenkor elláthatja.

Ezen közbenvetőleg elmondottak után térjünk a czukor répának megválasztandó földminőségnek kijelölésére, és annak kimutatására, hogy miféle termelés után lehet indicálva annak alkalmazása.

Előlegesen meg kell jegyezni, miszerint a czukorrépa termelést csak oly földben lehet szándékolni, melyről némileg feltételezhető, hogy hivatva lehet czukortartalmas répát termelni.

Nem hiába mondja a czukorgyáros, miszerint a czukrot a gazda termeli, és ő csak a termeltet kivonja; továbbá abban is tájékozva van, hogy oly répát, — mely bár a legjobb minőségű mag után termelve — nem tartalmaz annyi százalékot, mennyi okvetlenül szükséges, hogy átalakítási költségeit (egy mázsa répára 1 ft. 30—50 krt. számítva) teljesen megtérítse, és ezenfelül a befektetett s forgalmi tőkéje után kielégítő hasznot is nyújtson — nem fordíthat gyártási céljaira, és egyáltalában fel nem használhat; minélfogva a körültekintő iparos elsősorban is megvizsgálja a vidéket, és az ottani szántóföldeknek minőségét, hol megtelepedni kíván, és egész óvatossággal előbb a kísérletileg ott termelt répának czukortartalmáról szerez magának hozzávetőleges meggyőződést, mielőtt gyárát fellállítaná. — Mindezeket felhozni kívántam előleges megjegyzésem bővebb indoklásául.

E szerint a czukorrépa termelésre nem használhatók a friss gyep vagy régibb luczerna törések; a vidék ugy nevezett lapjai, melyek különben talán egyéb termelésre alkalmasok, de — egy kissé elsavanyosodott talajuk lévén — mind addig e termeléstől kizárandók, míg hosszabb idejű s bizonyos időszak alatti gyakoribb szántás és porhanyítás után fentebbi tulajdonukat elvesztették; ide számíthatók az áthatlan réteggel biró, vagy forrásos földek, melyek vasas tartalmuk szoktak lenni, és savanyokkal vagy sókkal kelletlenül vannak ellátva; alig szükséges említenem, hogy a tulnyomóan homokos talajú földek sem felelnek meg a célnak; és így könnyen tájékozhatja magát a gazda, hogy t. i. a célnak legjobban megfelel a szelid agyagos föld, mely a búzát s répát egyiránt jól megtermi.

Azt hiszem, hogy e részben eleget mondottam a practicus gazdának, és — ha vidéke általjában czukorrépa termelésre alkalmasnak találtatnék — könnyen tájékozhatja magát, miszerint választását a kissé emelkedettebb és vízjárástól ment földjeire terjessze.

a) A répaföldek előmunkálatát illetőleg megjegyezni vélem, miszerint répát czélszerűen következtethetni buza, árpa, vagy takarmányféléknek gazdag trágyázás mellett kétszer egymásután egy

évbéli termelése után, többnyire még jó erőben lévő földeken; és az előmunkálat alatt érteni kívánjuk az ily földnek még kora ősszel (augustus végével september elején) első felszántását olyformán, hogy a tarló 6—8 hét alatt elkorhadhasson; — ezen föld october végén, vagy november hó lefolyása alatt ismét és pedig a lehetőségig mélyen megszántandó; és e tekintetben határoznak a talaj minőség, a már akkoráig előre haladott általános földmélyítés, trágyaerőbeni létel, és egyéb tekintetek, melyek az okszerű gazda megítélésétől függnék; de meg kell jegyezni, hogy mielőbb kívánatos a 8—9 hüvelyknyi óvatos mélyítés, melynek elérése után nem fog a gazda hibázni, ha a mélyítést még egy-két hüvelykkel megtoldja, kukoricza után nem lehet a répatermelést ajánlani, mert az előmunkálatot nem lehet jól megadni, és ha ez nem kívántatnék is úgy mint a buza, árpa után, mégis nem lehetünk biztosak, hogy a kukoriczának letakarítása után megadhatjuk-e a correct mély szántást, mely alatt értem én a kukoricza szárnak fenékig gondos levágását, és ennek utánna a földnek erős megfogasztatását a mély szántás előtt, hogy a szántás egyenlő mélységű lehessen; mi nem fog lenni, ha ekénk a felhalmozott apróbb dombocskákon fel, s le fog eviczkélni. — Friss trágyába sem ajánlhatom a répatermelést nemcsak azért, mert a gyáros ezt azon oknál fogva nem kedveli, mert az így termelt répa nem lesz oly czukortartalmas, mint különben; de azért sem, mert tavasszal a trágyás földet nem lehet úgy elmunkálni s apróvá tenni, mint ezt a magkikelésnek biztonsága megkívánja, először a trágya miatt sem, mert ezt különösen nálunk, hol a trágyakezelés nem divatos, és többnyire szeletes, darabos, éretlen trágyával rendelkezhetünk, nem lehet jól alászántani; de másodszor azért sem, mert az ősszel — télen vagy kora tavasszal történt trágyahordás alkalmával lehetlen elkerülni azon hátrányos körülményt, miszerint földünk a marha- s szekérjárás által össze ne gázoltassék, mi a tavaszi szántás alkalmával az apróra elmunkálást nehezíteni, vagy lehetlenné tenni fogná, minthogy felszántott földön minden illetén munkálat mint p. o. a trágyahordás erősebb nyomot hágy maga után, mint a fel nem szántott földön.

b) Az ily előmunkálattal ellátott földek tavasszal, a mint a különböző vidékek szerinti éghajlat engedi, april elején vagy néhány nappal előbb is — tekintetbe véve földünknek fekvése szerinti nedvességét, és azon állapotját, mely szerint a legezészerűbb időszakban — hogy ne mondjam órában, találjuk el a miveletünk sorozatára legkedvezőbb momentumot, — nyerhetik a harmadik szántást, melynek

mélységét azon körülmény határozhatja meg, hogy elegendő nedvesség mellett felszántott földünket teljesen apróvá tehessek a nélkül, hogy a marhanyom kétszeri fogasolás és kétszeri hengerezés után se látszassék károsnak, és helytelennek; mert ezen kétszeri munkát, mely felszántott földünknek teljesen apróvá tételét czélozza, az esetek többségében nem szabad elmulasztani; minthogy a répamagnak biztos kelése majdnem kizárólag ettől feltételeztetik. — A szántást — a mint csak lehet — nyomban kövessék az aprozást eszközlő munkálatok, ezt rögtön a magnak legfeljebb $1\frac{1}{2}$ hüvelyknyi mélységre leggondosabb — legezélszerűbben géppel — sorbani elvetése, és azonnali betakarása többnyire hengerezéssel oly formán, hogy felszántott földünkben a vetést ugyanazon napon — hogy ne mondjam — órában, teljesen bevégezhessek, mely napon s órában azt megkezdetük. — Ha mindezeket így vagy ezt leginkább megközelítő módon teljesítettük, ugy biztosak lehetünk benne, hogy a répakeelés megfelelőleg sikerülni fog; és ettől függ főleg s praeferenter a répatermelésnek kívánt eredménye. — Egy poroszthoni jeles és bő tapasztalású czukorgyárostól — ki a répának nagybani termelése körül a veterán vezér nevet magának kiérdemelte, ismételve s nem egyszer hallottam azon megjegyzést — mire ő a legnagyobb sulyt fektetnő hajlandó volt — hogy t. i. a répatermelő a legkitünőbb szorgalmat és figyelmet arra fordítsa, hogy a magkelés a lehetőségig biztosítva legyen; a többi — mint mondá — könnyű dolog, és teljesen a gazda hatalmától függ. — Hogy a kelés továbbá megfelelő legyen, adni kell a földnek bőven magot, és e részben rosszul számító gazda az, ki e tekintetben egy pár forintnyi összeget megkimélni törekvő; mert néhány forintnyi megtakarításáért valószínűleg ugyanannyi száz forintnyi veszteséggel fog lakolni. Egy catast. holdra számítani kell — czukorrépa termelést értve 15—20 font magot, — magától értetődik, hogy ha esetleg — mi ritkán fordul elő — mindezeknek daczára a kelés vagy épen nem vagy rosszul sikerülne, ugy a kedvező időjárást bevárva és ellesve ujra kell be vetni a földet épen oly gondos szorgalommal, mint azt a közlés szerint talán első ízben is már megtettük. — Melegebb napok bekövetkeztével kedvező nedvességi állapot mellett a kelés 8 nap alatt megtörténvén, csak hamar az egyezés s egyéb munkák gyorsabb egymásutáni eszközlése által megnyerheti a gazda az időben azt, mit vesztett, és itt előnyére szolgál azon körülmény, hogy ily másodsor elvetett földjén a gaz kevesebb izgágát

fog okozni, mint némely egyéb korai vetéseinél, és könnyebben fog a munkával boldogulni.

c) Ha saját teljes igyekezetünk, és Isten segítségével, — ki a fáradozó munkásságot többnyire meg szokta jutalmazni — sikerült répa földünkön kielégítő kelést elérnünk; akkor ne várjuk be az időt, mikor az apró kis palánták már jobban fejlődni indultak, hanem siesünk az egyezést hová hamarabb megtenni t. i. akkor még, midőn a növényke még apró, de annyira kivehető és kezelhető, hogy gondos kéz által egy egy helyen — egymástól 6—8 hüvelyknyi távolságban — csak is egyetlen egy plántást meghagyni lehessen. — A répa termés biztonságára nézve nagy tényező a minél korábbi egyezés, és e tekintetben sok répa termelőt láttam téves utat követni, kik az egyezéssel kelleténél tovább késtek, és a palántáknak erősebb kifejlődését bevárni hajlandók voltak. — A korai egyezés fontosságának kiemelésére alig találok szavakat, és azt vagyok bátor ajánlani, hogy mindenki tegyen vele próbát, és csak is ekkor fog meggyőződni, — mire nekem legjobb akaratom mellett nincs tehetségem — hogy a lehető legjobbat voltam szerencsés ajánlani. — Nem szükség ezek után bővebben elemezni, mennyire hasznos, sőt szükséges a répa-nak egyezése előtt és után, a földet többször kapálgatni, hogy ne csak a gazt tartsuk földünk-től távol, de hogy a gyakoribb porhálás által földünket megnyitva arra is képesítsük, hogy a harmatnak vagy legesekélyebb nedvességnek s a levegőben létező és harmattal vagy esővel lecsapódó termékenyítő elemeknek sikeres befogadására minél alkalmasabb legyen. A gaz a legnagyobb ellensége a répa növénynek, és gazd. termelésünk egyik ágában sem tapasztalhatni ennek oly káros hatását, mint a répánál; miből az következik, hogy a gazt minden időben — még aug. hóban is el kell távolítani, habár a tüzetes kapálás nem is volna már szükséges. — A répánál a sorvetés s sormivelés mindenek fölött ajánlható és nagyban csak is ez uton lehet eredményhez jutni. — A sorok távolsága egymástól 16—18 hüvelyk körül lehet, midőn a sorban a répa egymástól — mint már mondva volt — 6—8 hüvelyknyi távolságra legyen. — Az egyezésre még egyszer visszatérve, legfőbb szorgalom fordítandó arra, hogy egy helyen csak is egyetlenegy répa-palánta maradjon, minek eszközlése ugyan nagy figyelmet igényel, de annyira jutalmazó, hogy a legnagyobb gondot megérdemli. — Valamint egy kunyhóban nem fér meg jól két lakó, úgy természetben a répánál is ez az eset, és két egymás nyakán tengődő palántából nem lesz nagyobb répa, mint p. o. a murok, holott

ellenkezőleg az egyedül maradt palántából egy jeles répa 1—2 fontnyi nagyságu fog kifejlődni. — Ha az egyezés elhalogatása körül sok répatermelőt hibáztatni felhiva érzém magamat, úgy megvallom, miszerint az egyezésnek helytelen eszközlése körül még többeket s jobban vagyok kénytelen megróni; egedelmet kérve, hogy így fejeztem ki magamat, de nem kívánnám bárkit is sérteni és jobb kifejezést hamarjában nem találtam.

d) A répakiszedéskor megvigyázandó eljárás felől is kívánok néhány szót mondani, és a répatermelőket arra figyelmeztetni, hogy czukorgyártási szempontból mindig azon répatáblát szedjék előbb, mely érettebb voltát mutatja; ennek ismertető jele, hogy a répának levelei erősen sárgulni indulnak, és csak is ily állapotban lehet a czukortartalom benne kellőleg kifejlődve; a haragos zöld vagy meg nem sárgult levelü répával jó lesz egy kissé várni, mert ily állapotban a répa még sok savat és savanyt tartalmaz, mely egy kis idő multával nevezetesen javul; mit eszközöl e tekintetben 10—14 napi halasztás, ezt számtalanszor volt alkalmam, egész a hihetlenségig, tapasztalni.

Sokan azon hibát követik el, hogy kiszedéskor a répát órákig, fél napokig hagyják a földön, már leveleitől megtisztítva — heverni, és kiteszik a levegő, még inkább a nap sugarai által előidézhető kiszáradásnak. — Erre is kell a kiszedésnél figyelni, és odatörekedni, hogy a répa megtisztittaván, mielőbb rakásokban jöjjön és földdel betakartassék.

Még nagyobb hiba, ha a répa — rakásokban talán kevés zöldséggel betakarva — egy két napig a földön marad, és csak ezután szállittatik el. — A veszteség ez által a gyárosra nézve igen nagy, mert a répából nem kerül annyi czukorlé, mint különben; a termelőre nézve pedig a súly különbség utáni veszteség nem csekélynek mondható, és így ez kétszeresen káros.

E részben is volt alkalmam tapasztalatokat tenni és ezen hiányos eljárásnak nem is sejdített káros hatásáról meggyőződhetni.

A czukorgyáros azt tartja, hogy a répa földből ismét rögtön a földbe jöjjön — ez felel meg leginkább céljainak

Ezekben elmondván a répatermelés fölött tapasztalásból merített nézeteimet, ha ezek — hiven s kitelhetőleg előadva — a répa-culturának tejesztésére és javulására bármily parányi befolyással lehetnek; úgy én időmet s egyebet nem sajnállok, és azon megnyugvással teszem le tollamat, miszerint én ezzel is csak a jó ügynek kívántam s akartam szolgálni. (G. L.)

Hajnik János.

Szolgalomváltási munkálat.

Közli Bedő Albert.

Ritkán olvasunk e lapokban az erdei szolgálmányok megváltásáról szolló közleményeket, vajmi szükségünk volna pedig arra, hogy a még hátrálékban lévő s ezerekre menő munkálatokhoz tájékozást szerezzünk, hogy egymást s a kívülünk arra hivatottakat is koronként sürgősebb munkára ösztönözzük, miután nem lehet eléggé ismételni, hogy : ezen erdőgazdaságunk életgyökerén rágódó s azt naponként nagyobb károkba sodoró balviszony megszüntetésére gyorsan kell törekednünk. Nem egyszer sőt gyakran olvassuk a napi lapokban, hogy itt és amott milyen erdőprevaricatiok történnek, hogy a felbiztatott nép minő kiméletlenül bánik az erdővel és fájdalom-mindent képzelt jogszerűség leple alatt követ el.

Az erdőszolgálmányok megváltását siettetni a közvagyonérdekében is a kormány kötelessége, annyival is inkább, mert ő van hivatva arra, hogy ott hol a méltányos kiegyezkedés lehetlen és hol a szakértők jóakaratu felvilágosítása sikertelen, a méltányosság és mindkét fél jogai értelmében véghatározatot hozzon; és itt még azon ohajtásunkat is kifejezzük vajha a felek képviselői mindenütt bár elvben értenének az iránt egyet, hogy az ügy fejlődését érv- és alapnélküli kifogásokkal ne gátolják, de azt hivatásukhoz képest elősegíteni igyekezzenek. Hisszük, hogy e megjegyzésünket nem tartja indok nélkülinek az, ki tudja, hogy számtalan faizás megváltási munkálat a felek szakértőinek vagy az ügyvédeknek minden comissiozás alkalmával felmerülő újabb adatai által késleltetik, mi az erdő elkülönzés egyszerű munkálatát évekig huzza s a birtokos és jogosultak rovására 5—6 emberből álló bizottságokat egyszeri működés helyett tán 10-er is összehivat.

Visegrád községe is régen alkuszik a koronauradalommal s bár ez a törvényben kiszabott maximumot, barátságos egyezség esetére pedig ennél többet is ígért, mégis az egyezség maig sem létesült s a különben jó polgárok saját vagy legalább gyermekeik kárára épen ott rontják az uradalmi erdőt hol nekik tetszik. Évek óta foly az alku a birtokos és haszonrészelvezők közt s a kérdés már a belügyminiszterium előtt áll, hol, — valószínűleg mihamarábbi megoldás czéljából— azt kívánták, hogy ujonan meghívott szakértők präcis választ adjanak arra nézve mikép a kérdéses erdők évenként mennyiszáraz fát adhatnak s ezt azért mert mint a rendelet szól, az az eddigi munkálatokból tisztán nem vehető ki. A szakértők kiknek elnöke W e n d l K á r o l y ur

szintén az **a** alatti véleményt osztotta, fájdalom, ez alkalommal sem értettek egyet, minélfogva az alább következő két különvélemény adatott be.

a.

Erdészeti vélemény,

arról, hogy a Visegrád községe határában lévő erdők mostani állapotuk és termőképességükhöz mérten tartamos használatot érve évenként mennyi szárazfát adhatnak.

A visegrádi koronauradalom és Visegrád községe közt fennforgó urbéri fáizási ügyben alólírtak mint ez uradalom részére meghívott szakértők f. é. sept. 23-án Visegrádon a kitüzött időre megjelenvén minekutánna a f. é. 6247. szám alatt kelt belügyministeri intézmény velők közöltetett, annak értelme szerint a szakértői elnök megválasztása mellett felhivattak, hogy véleményt adnának arra nézve, mikép a Visegrád községe határában lévő koronauradalmi erdőkből tekintve azok terjedelmét, állapotát és termőképességét a) évenként hány szekér és öl hulladék galy és dültfa b) hány szekér és öl fennálló száraz törzs és ágfa remélhető?

Alólírtak e végre a fennírt község határában lévő 3864 cat. hold területen álló erdőket névszerint Diósvölgy, nagy és kis Disznoshegy, nagy és kis Somhegy, Bergwerk és lebenczei árok, továbbá Steyrer, Sostó, Soshegy, Erdőanya, Urasztal és Kék-Kutvölgy nevezetű erdőrészeket f. hó 23. és 24-én vizsgálat alá vették és az itt látottak alapján a 80 éves fordában (turnus) kezelt és jelenleg meg a folyamatban lévő fordartam nagyobb részében vágható erdőknek, melyek 0.7-ed része bikkes és 0.3-ed része tölgy, köris, gyertyán és más alárendelt fanemekből áll, holdankénti fakészletét 30 (3' mély 6' hosszú és 6½' magas) bécsi ölben, ölet 75 köblábbal számítva állapították meg.

A fenn irt 3864 cat. holdnyi területet a fordartam évei számával osztva, az évenként vágás alá jöhető terület 48₃ cat. holdat tesz és e szerint ha ez erdők szabályos állapotban volnának vagy is 48₃ hold 1 éves, 48₃ hold 2 éves, 48₃ hold 3 éves fákkal — és így egészen a 80-ik évig sorrendben — birna, akkor azokból évenként 1449 öl fa lenne vágható; mivel azonban az előbbi időkben a termésnél nagyobb mérvekben élvezett használat miatt, a fordának megfelelő szabályszerű korállapot a fiatalabb állabok tulnyomó terjedelme folytán nincs meg; ennélfogva a jelen gazdaságának, ha csak a vágható álla-

bokból kifogyni nem akar, valamint a legnagyobb évi átlag növekvést el nem ért fiatalosokat vágatni és az erdei tisztásokat és kopárokat beszámítani nem kívánja, a szabályszerű állapot mellett évenként vágás alá jöhető területet az erdők mostani állapotának megfelelően kevesebbre kell szabnia, hogy ez által a használat tartamosságát biztosítsa a tulnyomó fiatal állatok fáinak a vágási korra leendő kifejlődésére időt engedjen, minek folytán az erdők, jelen állapotának igénye szerint az évi vágásterületet 40 cat. holdra lehet venni, mint olyanra, mely az összes erdők évi fatermésének megfelelő fakészletet adja. Ezek szerint tehát, miután a vágás alá jöhető állatok fakészletét a nagymértékben tett erdei károsítások és közelebbi mult száraz esztendő káros következményei miatt holdanként 30 bécsi ölnél többre nem számíthatni, így az évenkénti vágás alól kikerült és az erdők jelen állapotából kifolyó fatermés 40 cat holdról 30 bécsi öllel számítva 1200 bécsi ölet tesz.

A m. belügyministerium rendelete szerint előadandó lévén hogy az érintett erdőkből évenként „a) hány szekér és öl hulladék-, galy- és dültfa; b) hány szekér és öl fennálló száraz törzs és ágfá reményelhető?” — ezen két kérdésre adandó véleményt bátorodnak alólírtak a fenebb közöltek alapján egybevontan megtenni és az erdészeti szakismeret utmutatása, valamint általánosan elfogadott tapasztalati adatok nyomán oda nyilatkozni, hogy valamely erdőállab hulladék galyai- és dültfáinak, valamint az állab felnövési ideje alatt szintén természetes uton elszáradt törzseinek és ágfának mennyiségét tartamos használatot értve, összesen és mint **maximum**-ot az évi termés 1 ötödére vagy is 20%-ra lehet tenni; minélfogva tehát a Visegrád községe határában lévő erdőkből is azok mostani állapotának megfelelően nyerhető száraz törzsek, dültfák, hulladék- galy- és ágfák értéket évenkénti tartamos használatot véve tekintetbe $1200 \times 0.20 = 240$ bécsi öltre vagy is ölet 4 kocsijával számítva 960 kocsira becsülhetni.

Kötelességüknek vélik még egyébiránt alólírtak megemlíteni, hogy a fenn nevezett erdők a mult években s nevezetesen az 1863-ik évben uralkodott rendkívüli nagy szárazság miatt, melynek rontó befolyása e helyen is megvevé adóját, valamint azért is, mert a szárazság és károsítások következtében zárlatukban több helyen megrottott állatok a világosságnak és hőségnek kellő mértéken tul, különösen az árnyigényes bikkeknél károsná váló megnagyobítása folytán a fenn megállapított szárazfa mennyiségnél jelenben és még egy

pár évig is többet adhatnak, azonban ezt mint elementaris csapásnak és erőszakos rontásnak —, nem pedig a természet rendes törvényei szerinti befolyásnak eredményét a jövőre számítási alapul nem vehetni.

Visegrádon, sept. 25. 1867.

Bedö Albert.

Wessely Károly.

b. *)

Alólirottak Visegrád mezőváros előljárósága által megkerestünk, és egy a magas ministerium által kiadott rendeletnél fogva utasítva lettünk a visegrádi mintegy 3800 katasztrális hold nagyságú erdőben a volt urbéresek által haszonélvezetül birt szárazfában vett faizásukat megbecsülni, hogy t. i. menyiben nyujthat ezen erdő a szükségképen elszáradt fákból tüzelő fát; a helyszínén tett bővebb vizsgálat után úgy találtuk, hogy :

A fennebb említett erdőrészből állítólag már igen régi időktől fogva vették a visegrádiak az illető faizásukat, és pedig 137 ház után évenként november 1-től fogva, utolsó marcziusig hetenkint minden ház után egy szekér szárazfát, melyszerint minden ház után 20 szekér fa jutott összesen pedig 1740. szekérral; a tett vizsgálat után úgy találtuk hogy mindamellet a mint már mult évben is kikapták illetőségeiket, ott mindamellet is a kielégítésre valónál több is létezik, sőt a távolabb fekvésű erdőkben a puha nemű csekélyebb értékű nyárfa és hulladék galyfa rothadásra hever: becslésünk tehát oda megy ki, hogy a 3800 katasztrális hold erdő nyujt évenként s holdankint egy-egy szekér szárazfát, egy szekér szárazfát, pedig egyre másra becsülve $\frac{1}{4}$ öltre tehető (holott az az erdőnek a városfelé való lejtős fekvésénél fogva $\frac{1}{2}$ ölet is könnyü móddal elhozhat) a szárazfából 950 öl fát nyujt.

Kelt Visegrádon, september 25-kén 1867. Schreder Norbert s. k. váczai püsp. uradalmi erdőmester; Hajnaly József s. k. Esztergom városi főerdész.

*) E hü másolatu második véleményyt, mellözve annak lényegére vonatkozható s t. olvasóink nagy része által úgy is ismerhetett megjegyzéseinket, csupán mint megtörtént pusztá adatot közöljük. Szerk.

A debreczeni földmives iskola megnyitása.

Papi Balogh Péter igazgató beszéde.

1867. nov. 12.

Legyenek önök, tisztelt ifju barátaim, a legszivélyesebb érte-
tekkal üdvözölve, e szerény tanteremnek falai között általam a ma-
gyar király ő Felsege földmívelési miniszterének Gorove István ur ő
nagyméltóságának nevében. . .

Bár a debreczeni országos gazdasági és erdészeti fennsőbb
tanintézetnek és az ezzel egybekötött földmives iskolának ünnepélyes
megnyitása, a reánk váró év october havának első napjára tüzetett
ki; mind a mellett igen időszerűnek tartom, hogy már jelenleg és
épen ezen alkalommal, midőn a földmives-iskola a fennsőbb taninté-
zetnek életbeléptetését megelőzőleg, önálló működését a mai napon
megkezdi, önökhöz tisztelt ifjú barátaim, néhány felvilágosítólag —
bevező szót intézek.

Meg voltak téve fennsőbb meghagyás következtében részemről
a kellő intézkedések: hogy a földmives-iskolának feladata s a cél,
melyet ez mint hazai szakintézet az e részben felismert körülmények
között, lehetőleg megoldani s megközelíteni óhajt, önök előtt teljesen
ismeretesek legyenek. — Önök eképen okvetlen annak öntudatával
jöttek ide: hogy Isten segedelmével bevégezendvén annak idejében
az előttük álló tanfolyamot, mint az erre kiszabott idő alatt a szónak
legnemesebb értelmében okszerűleg kimivelt földmivesek, képesek
leendnek, a becsületes szorgalomnak teljes értékét felismerni, méltá-
nyolni és érvényesíteni; — ugy nemkülönben, hogy kellő szorgalom
tanusítása mellett oly szakképzett egyéniségek vállandanak belőlük,
kik mind szakismeretben mint technikai ügyességben az egyéni kép-
zettségnek azon fokára feljutottak, melyen a lehető tökéletességgel
eszközölt mindennemű gazdasági munkák okszerűségének tudatával
birva, akár mint szakképzett főmunkások, a kiterjedtebb földbirtok
bonyolodottabb kezelésénél és magasabb készütséget igénylő igaz-
gatásánál, akár pedig mint, egy okszerűen berendezett s ugyan ek-
ként kezelt kisebb gazdaságnak önálló vezénylői, egész becsülettel
megállhassanak az okszerű mezei gazdasátnak gyakorlati terén,
— s ugy önmaguk személyes jövőjét biztosítva, mint a közügynek
lelküisméretesen szolgálva, épen azon életpályán róják le közös
édes anyánk, kedves magyar hazánk iránt honfiúi kötelességeiket,
mely ugy önmagunk által benn a hazában, mint europaszerte elismer-
tetett hazai közéletünknek azon működési teréül, melynek gondos és
sikerteljes mivélésétől függ leginkább a szélesebb értelemben vett
magyar nemzet anyagi jóllétének közvetlen biztosítása, s ekképen
közvetve egyszersmind szellemileg döntő befolyásának állandósítása
is Europa hivatottab nemzeteinek gyülekezetében.

Benső örömet kell kifejeznem a felett: hogy önöknek sorai-
ban általában véve, majd a magasabb egyéni értelmiségnek, majd is-

mét és egyszersmind a kevésbbé kiterjedt földbirtok s vagyonnak, a legjobbra törekvő és azon képviselőivel találkozom, kik előtt az élet ifjúságoknál fogva még teljesen nyitva áll. — Elvitázhatlan bizonyítéka ez annak, miképen hazánknak jelen nemzedéke is megértette a kornak intő szózatát, s követendő példányképül fogadván el az okszerű mezei gazdaszatnak terén is eddigelé szintén még mindég páratlanul álló angol nemzetnek e részbeni eljárását, felismerte azt, hogy a ki az okszerű mezei gazdaszatnak terén teljes sikerrel akar működni, annak mindenek előtt és legelőször is fel kell keresnie a legszorosabb értelemben vett gyakorlat legtávolabbi részletességeinek forrását: — csak ennél merithetvén teljes ismeretet és öntudatot a munkának természete, értéke, helyessége és czélszerűségéről, ami ismét sarkalatos alapját képezi a lehető legmagasabb állandó haszon biztosítására törekvő okszerű gazdaszati kezelés minden további teendőinek.

A magas kormány részéről meg vannak téve a szükséges intézkedések: hogy önöknek az épen előadott iránybani sikerteljes szakbeli kiműveltetésük minden részben biztosittassék. — A reánk váró négy téli hónap alatt, részint a szélesebb értelemben vett mezei gazdaság alapelveinek elméleti részletesebb megismerésével és elsajátításával leendnek foglalokdtatva, részint pedig az eddigi bérlőtől épen átvett s ugyanezért ez idő szerint még igen szűk korlátok közé szorított gazdaságunkban, kellő irányt nyújtó vezetés mellett azon kézi munkákat teljesítendik, melyeknek az évszak követelményei szerint s a kitűzött feladatnak helyes megoldhatása tekintetéből még zsenge gazdaságunkban sem szabad elmaradniok, s melyek önöknek mint meg annyi értékes gyakorlati és tapasztalatteljes tanulmányokat fognak nyújtani — És ezt követve a legközelebbi tavasznak napjai megnyitandják önök részére a gyakorlati munkásságnak azon több irányban kiterjedt terét, mely a szakbeli kiművelődésnek tanulmányi pályáján csak a lehető legritkábban felelhető — a nyolczszáz magyar holdat megközelítő gazdaságunk minden részbeni teljes rendezésének gyakorlati keresztülvitele ekkor veendi kezdetét; — mindennemű kerteinknek s magának a gazdasági kísérleti térnek alakítása és berendezése is ekkor lészen teljesítendő. — És mindezen munkálatoknál önök részére van fentartva, magát a gyakorlati kivittelt illetőleg, a leginkább tényező szerep, — s ha e részbeni feladatukat a nyereendő utasításoknak pontos megtartása mellet emberül teljesítendik, okvetlen biztosítva leend fáradaimaikért mindegyikük részére azon soha eléggé nem méltányolható jutalom, mely önöket ezen esetben a gyakorlati ügyességnek és tapasztalatoknak egész gazdagságával látandja el. — Befejezvéen ekként az előkészületi évet, kizárólag önöktől függend a kitűzött tanszaknak további folyamában ugy a megfelelő elméleti ismereteknek mint a magasab fokú gyakorlatnak mezején egész mértékben tulajdonukká tenni azon közelebbi személyes környülményeiknek és czéljaiknak megfelelő alapos szakbeli készütsé-

get, melynek sikerteljes terjesztése intézetünknek feladatát, s melynek megszerzése önök jelenbeni az élet jövőjének biztosítására irányzott s épen ezért legmesszebb-ható s leglényegesebb vágyaiknak tőpontját képezi.

Önöknek mind az elméleti mind a gyakorlati téren közvetlen vezetőjük s illetőleg tanáruk, gazdaságunknak közöttünk jelenlévő intézője, az önök előtt már szintén személyesen közelebbről ismeretes, Magyarai Kóssa Károly ur leend. Az általa mind a szakképzettségnek mind pedig a gyakorlati sikerteljes működésnek terén felmutatott mult, bizalmat nyújtott a magas kormánynak arra: igazgatóságomnak körében az épen fehozott igen igen lényeges, és következményeiben felette messzeható teendőknél sikeresítése a legjobb reményekkel reá ruháztassék. — Legyenek irányában az általa okvetlen megérdemelt bizalommal; forduljanak hozzá mindenkoron bizalomteljesen, fesztelen egyenes őszinteséggel; — viseltessenek rendelkezései, utasításai meghagyásai és rendelkezései iránt feltétlen engedelmisséggel; — és ezen esetben azon szellemi élet, melyet intézetünknek kebelében rendithetlenül megállapítani őszinte törekvéseimnek egyik legfőbbike: — hogy legyen ugyanis intézetünk egyszersmind a szives egyenes őszinte bizalomnak s a soha szem elől nem téveszthető egymás iránti kellő tiszteletnek érzelmeitől áthatott családi együttlétnél minden részben megelégedést árasztó tűzhelye, — teljes mértékben biztosítva leend.

Az épen előadattak kapcsában magány életükre vonatkozólag is óhajtok felhozni néhány szót. — Önök már eljutottak az ész és az érzélem érettségének azon fokához, a melyet elérve a mélyebb megfontolás nyújtotta meggyőződés igen is élénken tudatja velünk: hogy a köz és egyéni tiszta erkölcsiség a társadalmi életnek talpköve. — Őrizzék meg önök jelen pályájukon is a romlatlan ifju kebel érzelmeinek tisztaságát; — törekedjenek minden részben a jó és nemesnek tiszta felfogására; igyekezzenek felhasználni minden alkalmat minden tehetségeiket, sikerteljes kiművelődésüknek előmozdítására; — legyenek átaljában véve becsületes, szelid, jó emberek, előljáróik iránt engedelmesek, egymás irányában, az egyéni gyengeségeket szivesen elnéző bizalmas jó barátok; — mindezen érzelmeiktől bensőleg áthatva mutassék meg azt, hogy körükben a csendes, nyugodt bizalmas és szívélyes családi életnek azon példányképe leend feltalálható, mely megelőzőleg már a jelenben is teljes biztosítékot nyújtand a felett, hogy a társadalmi élet folytonosan tartós küzdelmeiben, az önök előtt már oly közel álló gyakorlati életnek mezején, önök is minden kivétel nélkül, a legbecsületesebb eszközökkel, a legnemesebb célra legálhatatosabban törekvőknek legjelesebbjeikhez fognak sorakozni.

A mi szakbeli sikerteljes kiművelődésöknek biztosítását illeti, határozottan kellek arra számítanom, hogy a tiszta szándok, a becsületes törekvés, s a fáradszorgalom, önök körében tisztelt

ifju barátaim mindig othonos leend. — Buzditsa önöket küzdelmeikben annak jól felfogott öntudata, hogy ha feladatukat sikerteljesen megoldandják, hármaskötelességnek feleltek meg emberül; leróvták a benső háladatosság már erkölcsileg is elengedhetlen adójának egy igen nagy részét a legjobb és leggondosabb szülők, s a legnemesebb szándok által vezérelt jóakaró pártfogók irányában; — s igyekeztek kitelhetőleg személyes jövőjük lehető biztosításának megállapítására; — és felfogván a kornak intő szózatát egy oly működési tért biztosítottak maguknak a gyakorlati életnek mezején, melyen tekintve a végeredménynek fontosságát és lényegét, mint alkotmányilag is szabad emberek, a legszebben és legnemesebben fogják leróvhatni azon elvitázhatlan kötelességeket, melyekkel mint nemesen érző emberek, s különösen mint kedves magyar hazánknak szülöttei, a társadalom s forrón szeretett édes hazánk iránt önök is feltétlenül tartoznak.

Házi életünknek elrendezésére vonatkozólag, különösen ellátásukat illetőleg, teljes örömmel kelletik megemlítenem, miképen a magas kormány akként intézkedett, hogy ez minden részleteiben önöknek teljes és közvetlen befolyásukkal eszközöltessék. — Felügyelet alatt megfelelő részletekben rendelkezésükre fog önöknek bocsátatni teljesen azon pénzbeli összeg, melyet az érdeklett vállalkozó önök élelmezési és mosatási szükségleteiknek fedezésére igénybe óhajtandott venni, azon további egyenes kijelentéssel, miképen, ha az e részbeni közelebbi közvetett felügyelet és közvetlen intézkedésekben egymást felváltva, képesek leendenek bármely összeget az e célra fensőbb hatóságilag megállapított átalányból megtakarítani, az önöknek minden egyes félévnek bevégeztével, teljesen szabad rendelkezésükre lészen bocsátandó. Bizton hiszem, miképen önök a lehetőleg legszivesebb érzetekkel és egész hálával üdvözlendik a magas kormányban ebbeli atyai gondoskodását, mely az érintett intézkedés által is alkalmat óhajtott nyújtani önöknek arra: hogy a gyakorlati gazdálkodás, és különösen az ettől soha el nem választható takarékoságnak elveivel, s az ezen elvnek okszerű alkalmazását biztosító eszközökkel, e részben is kellőleg megismerkedhessenek, hozzá szokva idejekorán a mindenre kiterjedő gondosság és éles előrelátás s a gyakran oly annyira fontos csekélyebb részletességekbe is élénken beható számításokhoz az épen felhozott gyakorlati téren is; — a mi által ismét még inkább biztosítva leend intézetünk azon feladatának kedvező megoldása, mely abban összpontosul: hogy önökből a gyakorlati élet részére, nemesen gondolkozó szakképzett és teendőikben teljes gondossággal és sikerteljesen eljáró egyéniségek váljanak. — Én egész szívből szerencsét kívánok önöknek e részbeni együttes működésükhöz, s ami személyiséget illeti, én úgy is mint az intézetnek igazgatója, úgy is mint magánszemély minden kitelhető teljes erővel elkövetendek; hogy a megelőzőleg bővebben érintett fensőbb intézkedésnek foganatosítása, az általunk egyesített erővel létesítendő kivitelen a magas kormány azon kiválóan atyai szán-

dokának, hogy az önök java mind szellemileg, mind anyagilag ekként is lényegesen előmozdítassék, határozottan és teljesen megfeleljen.

Az előadottakban összpontosul mind az, a mit ez alkalommal önök előtt tisztelt ifju barátaim, irányt adó bevezetésül felemlíteni óhajtottam. — E mellett azonban legyen szabad, hogy egymást teljesen megérthessük, néhány szóval még önmagamról is megemlékez-
nem. — Én ugy magány életemben, mint a hivatalos teendőknek létesítésében, az egyenes ut és az erős határozottságnak, ugy nemkülönben a teljes rendnek és méltányosságnak, s ott hol elkerülhetlenül megkívántatik, az igazságos szigorúságnak embere vagyok, — s mint ilyen minden eljárásaimban az őszinteség és nyíltságnak s a kellő tiszteletet mindenkinek megadó fesztelen barátságos érintkezésnek elveit szoktam követni mindenkoron. — Mint az intézetnek igazgatója, tanáruknak őszintén közreműködő hivatalos és baráti segítségét igénybe véve, szakadatlanul azon leendek: hogy közöttünk nyílt, őszinte, kedélyes és példásan jó családi élet uralkodjék. — Járuljanak önök jó és kevésbbé jó napjaikban, támadható kételyekben, és a netalán felmerülhető életbajokban is egyaránt teljes és leplezetlenül őszinte bizalommal személyemhez; — ugy hivatalos szó-
bámnak mint magánylakomnak ajtai önök előtt minden egyes esetre nézve és bármely időben nyitva állandanak; — s az önmeggyőződés sugallotta jó tanácsot s a netalán igénybe veendő másnemű segítséget is ezer örömmel adandom meg annak, kinek tiszta szándokot és teljesen jó akaratot tanusító jelleme, példás élete és szorgalma, nekem reményt és biztosítékot nyujtandanak a felett: hogy az érzelem, tapasztalat és meggyőződés alkotta egyenes jó tanács szívélyes követésre találand, s az igénybe vett és részemről készséggel teljesítendő segítség, végeztéljaiban mindenkoron csak a jó és nemesnek áldást-hozó terjesztésére irányzott törekvéseknek leend előmozdítója.

Midőn végre szívemnek legbensőbb érzelmeivel kérném a mindenhatót: hogy tanáruknak s egyszersmind közvetlen vezetőjüknak adjon erőt, egészséget és szerencsét, azon igen jelentékeny és következményeiben felette messzeható feladatnak sikerteljes megoldásához, mely a magas kormány kiválóan kitüntető bizalmából, igen jeles tehetségekkel felruházott szemeltjének, osztályrészüln jutott!

Önöknek pedig tisztelt ifju barátaim, tartósan kedvező egészséget és jó kedélyt folytonosan élénk erélylyel táplált szakadatlan kitartást az általuk épen megkezdett pálya nem mindennapi nehézségeinek legyőzéséhez, ugy nemkülönben minden tekintetben megnyugtató erős bizalmat azon élet-jövőhöz, melytől egyéni boldogságukat várják, és a mely, hogy e részbeni óhajaiknak s a haza várakozásának teljesen megfeleljen, a jelenben még zsenge intézetünk, fokonkénti kifejlődésében mindinkább erősödve, az e részben lehető mindenkoron emberül elkövetendi: a debreczeni földmives-iskolának első évi tanfolyamát, a magyar földmívelés- ipar- és kereskedelem-ügyi miniszter, Gorove István ur ő nagy méltóságának nevében megnyitottnak nyilvánítom,

— s felhivom önöket: miképen ismételjék teljes szívből velem: hogy éljen a király, — éljen a haza, — éljen az összes magyar miniszterium, — és éljenek Debreczen városának, a minden jó és nemes, és minden hazai ügy iránt, ugy a multban mint jelenben, egyaránt felkelkesült s kitűnőleg az újabb időben a gazdaszati szaknevelés előmozdítása érdekében annyi áldozatkészséget tanusított derék polgárai, összesen és egyenként.

A l g i e r.

Világtárlati tanulmány W. J. után Közli Bedő Albert.

Algier, melyet ostromlója, Frankhon, még mindeddig nem vala képes teljesen hatalmába keríteni bizonyos önállósággal bir. Ez ország gyarmatosítására és beolvasztására fordított hosszas erőlködéseknek még nem leheté teljes eredménye, miért Frankhonban sem tarták tanácsosnak a gazdaszati és földmivelés kifejlődésének kevésbé kedvező katonai uralmat polgári igazgatással cserélni fel.

A francia hadügyminiszterium, mely Algieret igazgatja, sokat tett arra nézve, hogy az a párisi kiállitáson minél kitűnőbbben legyen képviselve s e czélból nevezett tartományra vonatkozólag külön catalogust is adott ki.

Algier erdészeti viszonyainak némi ismerete, menyiben fakivitele jelentékenyen emelkedő félben van, reánk nézve sem lehet érdektelen; asztalos árukra alkalmas finom fáit nem vehetjük ugyan tekintetbe, mert mi hasonló kitűnőkkel versenyt nem kezdhetünk, de tarthatunk tölgyeitől, melyekkel gazdagon el lévén látva, szerencsés tengeri fekvésénél fogva déli Europa piaczeit tölgyfával épen ugy el láthatná mint a mostani árusok ellátják sőt azokat még hatalmába is keritheti.

Az algieri erdőségek eljterjedését az alábbi táblázat mutatja, melyben az erdők az egyes tartományok és uralkodó fanemek szerint vannak kimutatva, külön megjelölve a l e t a r o l á s r a b é r b e a d o t t a k és azok is külön, melyek nincsenek bérbe adva.

A bérlet a dugasztölgynél 90 évre, a közönséges tölgynél 18,— a czedruserdőknél 20,—egy másik örökzöld tölgynél 15,— a szuroknyereésre használandó fenyőknél 10 és 18— és a vadon tenyésző de megnesesitendő olajfa ligeteknél 25—80 évre terjed.

Tartomány	Dugasztölgy			Mirketölgye és gesztenyelevelű tölgy			Aleppói fenyő			Czedrus			
	tiszta vagy majd tiszta	vegyes más fane-mekkel	összesen	tiszta	vegyes	összesen	tiszta	vegyes	összesen	tiszta	vegyes	összesen	
Algier	h e c t a r												
	bérbe adva	3,487	—	3,487	910	—	940	15,560	—	15,560	—	—	—
	nincs kibérelve	12,892	26,701	29,593	1,050	1,100	2,150	19,878	69,213	89,091	1,000	2,920	3,920
		16,379	26,701	33,080	1,990	1,100	3,090	35,438	69,213	104,651	1,000	2,920	3,920
Oran	bérbe adva	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	nincs kibérelve	989	13,807	14,796	—	—	—	20,685	38,900	59,585	—	—	—
		989	13,807	14,796	—	—	—	20,685	38,900	59,585	—	—	—
Constantine	bérbe adva	138,244	—	138,244	27,636	—	27,639	—	—	—	33,000	—	3,000
	nincs kibér.	130,337	6,305	136,642	2,000	7,180	9,180	3,100	33,864	36,964	8,300	61,100	69,400
		268,581	6,305	274,886	29,636	7,180	36,816	3,100	33,864	36,964	41,300	61,100	72,400
Összegek	bérbe adva	141,731	—	141,731	28,576	—	28,576	15,560	—	15,560	3,000	—	3,000
	nincs kibérelve	144,218	36,814	181,031	3,050	8,280	11,330	43,673	141,977	185,640	9,300	64,020	73,320
	Fő Összeg	285,949	36,814	322,762	31,626	8,280	39,906	59,233	141,977	201,200	12,300	64,020	76,320

Ha az összes 1,444,000 hektár erdőterületből 1°-kot az olajiparra és a magán-birtokul szánt olajfa-erdőkre, 2°-kot az erdészeti jelentőséggel nem bíró cseprentésekre, melyek a bennszülöttek számára vannak rendelve vagy már azoké is, és 3°-kot azon erdőrészekre, melyek a terhek és erdőjogosultságok megváltására szánvák, leszámítunk, az államerdő összes területe még mindig egy millió hektárra megy s így majd nem annyi, mint Franciaország összes állami erdősege (1,161,416 H.)

Algier azon főbb erdészeti termékei, melyek kereskedelmi árukat szolgáltatnak következők:

1. Dugasz.

Golyó tölgy (Querc. ilex. var. ballota)			Thuya			Szil és kőris nyár és tamaris kussal vegyitve	Zöld tölgy (Chénes verts)			Vad Olajfa	Cserjés (lentis- que, phyl- lérea, arbour- sier.)	Összes erdő terület
tiszta	vegyes	összesen	tiszta	vegyes	összesen		tiszta	vegyes	összesen			
h e c t á r												
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	19.987
31.647	58.339	89.986	6.210	5.062	11.272	1068	5.800	—	5.800	—	1.527	234.407
31.647	58.339	89.986	6.210	5.062	11.272	1068	5.800	—	5.800	—	1.527	254.394
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	12.049	—	12.049
—	11.000	11.000	—	42.615	42.615	—	49.206	13.000	62.206	2.000	40.313	232.515
—	11.000	11.000	—	42.615	42.615	—	49.206	13.000	62.206	14.049	40.313	241.564
—	—	—	—	—	—	—	755	—	755	441	—	170.076
—	—	—	—	—	—	2430	—	457.444	457.444	15.744	47.238	775.042
—	—	—	—	—	—	2.430	755	457.444	458.199	16.185	47.238	945.118
—	—	—	—	—	—	—	755	—	755	12.490	—	202.112
31.647	69.339	100.986	6210	47.677	53.887	3.498	55.006	470.444	525.450	17.744	89.078	1.241.964
31.647	69.339	100.986	6210	47.677	53.887	3.498	55.761	470.444	526.205	30.234	89.078	1.444.076

2. Műszerfák, hajó, és gazdasági épületfák, vasuttalpak, dongák.
3. Szelvényárúk.
4. Gyanta.
5. Cserzőkéreg.
6. Festőanyag.

Algier a dugasztölgynek, a középtenger minden vidékei közt, legkiválóbb hazája, s e tölgynek annyi fajtát birja, mennyit a föld minden más tartományai összevéve. Terméke olyan, mint a Spanyol-vagy Portugálhonból került európai legjobb termék, s még azon arányban javul a mint a tölgyek dugasztkérgének rendszeres kihasználata ismétlődik, minélfogva ez ország nem sokára a dugasztermelés központjává válik.

A dugasztermelésre bérbeadott erdőkből már 123,000 hektár használtatik ki; 80,000 hektár kihasználata pedig éppen most kezdődik. Az utolsó 3 évben 11,500 mázsa dugasztáblát termeltek, tehát körülbelül annyit adtak keresedésbe mennyit Franciaország dugaszgyárai számára a külföldről bevitt, s a mennyi dugaszárut e gyárak kiállítanak, és nem sokkal kevesebbet mint a mennyi dugót Franciaországba bevittek.

Quercus Mirbeckii e fát jobban becsülik ma mint ezelőtt. A kiszáradás folytáni vetemülése, mely inkább csak látszó, mint valóságos hibája, rémélhetőleg megakadályozható vagy legalább közvetíthető leendő, s tömörsége meg erőssége előnyeit, — melyekkel minden európai tölgyenemet, felülmul — nem kevesítik, sőt azok által a hajóépítéshez meg vasutakhoz igen alkalmassá válik. E nemü tölgyerdőkből 17,536 hect. van használat alatt s fáját leginkább az előbb említett építészeti fákra meg dongákra fordítják.

A kiállításon két — 156 éves — ilyen tölgyből volt mutatvány, a lassabb növésűnek kerülete a rendes mérmagasságban 0.72 meter volt a másiké pedig 2.48 meter.

Quercus castaneafolia Kabylia magas hegyeiben mirbektölgyéhez csatlakozik, szijácsa emezénél vastagabb ugyan, de törzse hosszabb és jobban hasadó; dongára igen alkalmas. Egy 105 éves fa mellmagasságban kerülete 0.95 meter volt.

A *Callimisquea drivavis* (thuya articulé) langosfája rendkívül szép butorokat szolgáltat s ismét azon hirre jutott melyen a régi rómaiaknál állott.

Mint asztalos- és lemezfa szintén fontos szerepet játszanak a Pistatia, Olajfa, Czedrus a phoenicziai gyalogfenyő, citrom és hangafák.

A Quercus ilex var. balotta, (édes gyümölcsű) mely Algierban 100,000 hectárt foglal el, kitűnő használhatósága még nem eléggé ismeretes. E tölgy igen vastagra fejlődik, sötétpiros és lángos gesztje, melynek belseje finom szálú és fekete, kitűnő szépen fényesíthető, a festéket jól megtartja s könyvtárak meg éttermek bebutorozására valamint szobapadlatokra is igen jól használható.

A Fraxinus australis, mely Algierben igen közönséges európai testvérét az excelsiort szépségre és jóságra jóval felülmulja és a szekérgyártók igen kedvelik.

Az aleppói fenyő előnnyel pótolhatja az európai jegenyefenyő

fáját, melyet Franciaország most nagymértékben kénytelen Orosz-
hónból meg Norvegiából megszerezni.

Az algieri fatermelés kitűnő fontossággal bír Franciaországra,
mely évenként 6 millió köbméter szerszámfát használ fel s csupán 2
milliót termel s fabevitele 100 millió frankkal haladja meg kivitelét és
nemcsak a finomabb asztalosfát mind, de még a közönségesebb egy ré-
szét is külföldről kénytelen megszerezni.

A tengerparti fenyő (*Pinus maritima*), melyet francia par-
tokon aranyfának is hívják, az algieri partokon kis mértékben talál-
ható. Ellenben az ép oly gyantagazdag aleppói fenyő Tell déli vidékén
200,000 hectáron tenyészik. Két a gyantahasználatra kötött bérlet
15,000 hect. terjed.

Algier több fanemei p. o. a *Pistatia*, *Lentiskus*, *Thuya*, *Czedrus*,
Gyalogfenyő hasonlóan mézga és gyantagazdagok, miért a kihaszná-
lásra törekvő tanulmányozást érdemelnek

A különböző tölgyek, nevezetesen a zöld- és dugasztölgyek kér-
gei annyival gazdagabbak cserzőanyagban, mennyivel az odaváló
égalj melegebb; tehát az e részbeni kihasználást annyival is inkább
hasznosabb volna, mivel Franciaországban a kéregkivétel megenge-
dése óta ezen anyag drágulása ellen panaszkodnak. E részben nagy
segélyre lenne a szintelenített és concentrált csersavany kivonata,
mely közelebből jött gyakorlatba s északamerikai találmány; az ily-
nemű kivonat háromszoros előnnyel bír, először nem festi a bőrt, a
nedvesség nincs rá befolyással, és 90 százaléknyi a kéregben rejlő
fasulytól van mentesítve.

Hasonló módon lehetnének azon festőanyagok is kihasználha-
tók, melyek ezen égalj számos növényeiben oly gazdagon találhatók.
Csak a *Rhus pentaphyllum*-ot említjük meg, mely Algier nyugoti ré-
szében nagy mértékben fordul elő s ott már is cserzésre használják.

Algier fekvése terményeinek kivitele tekintetében igen kedve-
ző; mostani kivitele a dugasz meg a mirbektölgye és gesztenyelevelű
tölgy fája, melyek a parti vidékeken találhatók és könnyen kiszállitha-
tók. A thuya lángosfája és a gyanták, melyek értéke súlyokhoz ké-
pest igen kedvező már meszszebbre szállithatók. A czedrus, gyalog-
fenyő — valamint más fenyők és tölgyek fájának kivitele, miután a
kikötőktől távol esnek még kevésbé lehető; azonban a közlekedés ki-
fejlődése nem sokára közelebb fogja hozni.

Az algieri erdőkincsek értékesítése a francia nemzetgazdaszat-
nak rendkívüli segédforrásokat nyit. A nemzet munkásságát pedig

A használat neme	Erdő terület	Forgatmán- nyozott üzleti tőke	Évi eredmény						A bérlők tisztá jö- vedelme
			Kivitt anyag	Pénzben					
				Nemzet gazdasági nyers érték	évi költség		Tő-ár vagy is állami bevételek	A bérlők tisztá jö- vedelme	
					Feldolgo- zás és ki- szállítás Algierben	Tengeri szállítás és más kiviteli költségek			
Dugasz . .	hectár 141.731	franc 24,094.270	tonna 106.298	franc 10 629,825	franc 3.685,006	franc 1.275,579	franc 354.327	franc 5.314.913	Itt az első horzsolás után nyert dugasztermés van kimutatva, ez azonban menyiségére nézve jövőre megkétszereződik s pénz- beli haszna háromszoros leend.
Műszerfa .	28.576	2,286.086	85.728	6.858,240	4.286.400	1.714,560	85.728	771.552	
Gyanta . .	15.560	389.000	4.668	1.089,200	778.000	93.360	2.334	215.506	
Összesen .	185.867	26,769.350	196.694	18,577.265	8,749.406	3,083.499	442.389	6,301.971	

annyival inkább követeli, miután a belföldi népnek is, a nélkül, hogy azt valamiben megröviditené nyereséget ad és hasznos munkatért nyit, miáltal a két nép közt mintegy összekötő kapocsosá válik.

Az előbbi táblázat az algieri erdőségek nemzetgazdasági jelentőségéről fogalmat adhat. Ott csak azon erdők vannak értve, melyek ma is kihasználát alatt állanak s azok is csak a főbb termelésre vonatkozólag u. m. dugasz, műszerfa, a mirbektölgye- és gesztenyelevelütölgy kihasználata meg a fenyőgyanta. Ez adatokból könnyen lehet következtetni a használat körébe nem vont erdőségekre nézve.

Az algieri fák három főosztályra oszthatók, u. m. épület-, asztalos- és lemezfákra.

A különféle tölgyek- melyek legjelentékenyebbike a mirbek tölgye és gesztenyelevelü tölgy az első osztályba tartoznak. A török hajók, mirbektölgyéből készülnek, továbbá dongákra és vasuttalpakra is használják. A *Quercus ilex* és *mirbeckii* a franciaországi tölgyeket a butorgyártásban pótolhatják; e tölgyek fájából egy köbmeter ára helyt az erdőben 55 frank.

A *c e d r u s* fát (*Cedrus atlantica*) szintén lehet épületi és asztalosfának használni; különösen alkalmas a butorok kibérlésére, miután kellemes szaga a rovarok ellen is jó óvszer.

Egy köbmeter ára helyt az erdőben 20 frank.

Az **aleppói fenyő** (*Pinus aleppensis*) 20 meter magasságra nő. Távirda oszlopoknak és építőfának használják; egy köbmeter ára 20 frank.

A **Thuya** (*Callinus quadrivalis*) hire már megalapult, és legszebb lemezfának tartják. Algier és Orán tartományokban nagy mértékben található. Egy köbmeter ára helyt az erdőben 90 frank.

Az **Olajfa** (*Olea europea*) Algierban mindenütt tenyészik; butoroknak használják s ára helyt az erdőben köbmeterenként 25 frank.

A **Szentjánoskenyérfa** (*Ceratonia siliqua*) és *Pistacia* (*Pistacia terebinthus*) lemezekre és utóbbi esztergafára is használtatik, egy köbmeter ára az erdőben 25 frank.

Lemez fákra használtatnak még a gyalogfenyő, továbbá a dió- és citromfák; áruk köbmeterenként helyt az erdőben 25—35 frank közt változik.

Néhány év óta Algierban az *Eucalyptus globulus*-t kezdték tenyészteni; e fa Australiában a legnagyobb méretekre fejlődik s igen becses tulajdonokkal bir, különösen rendkívül tömött, s mint állítják, jó illatja képes a mocsárok káros kigőzölgését semlegesíteni. Az ebből

tett ertvények igen elterjedtek és erőteljesen sikerülvén jó szolgáltatételről tanuskodnak.

Algieri erdei termékeket, az erdőbérlelőkön kívül — kikkel dugaszra és fára nézve önkéntérthetőleg nagyobb szerű üzletekbe bocsátkozhatni, — a következő uraktól szerezhetni.

Algierban *Portes* meg *Maret* és társa uraktól dugaszt.

A párisi kiállításon résztvett erdőbérlelők következők:

Berthon, *Lecocq* és társa Párisban és Bonában 1849 óta a 6654 hectárnyi *Edoung* erdőt használja dugasznyerésre. 85 európai és 6 bennszülött őrt, továbbá 15 olasz szénégetőt alkalmaz.

Beston, *P. Lecousturier* és társa Colloból (Constantine és Párisban) az ugyanodavaló *Beni-Neghra* erdőt — 15383 hect. — 1863-tól dugasznyerésre használja és 400 kabylt alkalmaz.

Chabannes, *Du Peux* és társa Marseilleben és Algierban a 3000 hectárra terjedő *Qued-Djeman* erdőt *Bougie* mellett dugasznyerésre használja.

Du Prat Anacharsis *Qued-El-Aneb*-ben és *Bona*-ban (Constantine tartomány) 1857 óta 5558 hect. erdőt használt dugasznyerésre. 140 munkást foglalkoztat és 1866-ban 1000 mázsa dugaszt készített.

Montebello *A.* és társa *La-Calle*-ban (Constantine tartomány) 1853 óta 4500 hect. dugasztólgy erdőt bérel s évenként 100,000 frank értékű árut állít elő.

Peres János *Batná*-ban 300 hectárt bérel — fahasználatra.

Trabet Sebestyén *Djidelli*-ben (Constantine tartomány) a *Beni-Foughal* erdő szerszámfáit használja fel.

Algier tartomány az, melyben a legtöbb gyantanyerésre használható erdők vannak; ilyen üzlet kettő áll fenn: az egyik az 5182 hectárnyi *Ain-Lelon* erdőben mely *Orleaville*-től 54 kilométerre van; a másik a 11293 hectárnyi *Quled* erdőben *Boghar* közelében. Az elsőben már 1994 hectáron van a használat megkezdve és az évi termés 1120 met. mázsa nyers gyantaszurok, melyből destillatio útján terpentinelajat, kátrányt és kitünő minőségű colofoniumot nyernek. Ha az üzlet a többi erdőrészekre is kiterjed, a termelés meg háromszorozódik. A második erdőségben, melyben 1 millió gyantázható fa van s 6000 met. mázsa kátrányt képes adni, a gyantázás még csak 170,000 törzsön van megkezdve. Még nincs bérbeadva a *Ksars* és *Ksenna* erdőség *Aumale* mellett, azonban az üzérkedők figyelmét magára vonta, miután 30000 holdnyi területén egy milliónál több gyan-

tázható törzs van, melyből 100,000 tulélt törzset véglegesen kihasználhatni.

A tartomány következő erdőségei a gyantázhatásra még jó állapotban vannak:

A Medrak-ból Boghar-ba vezető ut mellett Qualed-Hamya erdő, 1290 hectaron.

A Milianaki felügyelőségben számos állab összesen 8000 hectaron. Orleanville-től nem messze Quarancenis 900 hect. Zalamta 1200 hect. Qued-Fodda 2770 hectáron.

Gyantázhatni még Orleanville-től délre a Bon-Salah állabjaiban 3000 hectáron; El-Dekera-ban 1900 hect. és Sonk-el-Haad-ban 3150 hectáron.

Az algieri erdők nagy mértékben szolgáltathatnak cserzőanyagokat, miután a tölgyek legkülönbözőbb termékeit adhatják u. m. sumachot, teggant, pyerethert, lentiscust, tocezalot, garont, aubepint és gránát kérget.

Az európai timárok leginkább a dugasztölgy kérget, a lentiscus leveleit és a tengeri hagymát használják.

A bennszülöttek cserzési módja igen kezdetleges, s e célra az aleppói fenyő leveleit és timsót vegyítik; máskor a gránátkérget használják, melyet széttörve a fris bőrre hintenek, nevezetesen a juh- és kecskebőrt cserzik ily módon. A tevébőrt sóval impregnálják. Bőrfestésre leginkább a timsót, kampechfát és gránátkérget használják. Kedveltebbek a piros és fekete, azután sárga és violaszin.

Az algieri fanemek különféle festőanyagot szolgáltatnak, sárga festésre használják a curcumat és vad gránátkérget; fekete festésre ugyanezt, csakhogy az illető tárgyat még vasgálicz oldatba mártják. A *Quercus coccifera* is tenyészik, melyen a pirosfestésre használt rovarok élődnek.

Algier vadakban gazdag s ha az oroszlanok, párduczok és hyánákról, melyek csak a félrebb eső vidékeken találhatók nem szólunk, elég ha megemlítjük a vaddisznót, szarvast, mouflont, mezei és tengeri nyulat, zergét, a veres foglyot, tuzokot, a karthagói tyukot, a fürjet, genetmadarat, rigókat, gerliczét, galambokat, ölyveket, vadludat és kácsát, hattyut, lángályt, erdei- és mocsárszalonkát megstruczcot.

A Grebe-t melynek bőre igen keresett prémanyag, az algieri és constantine-i vizeken vadászzsák.

A strucz déli Algierban lakik hová a szünteleni üldözések elől

menekül. A Saharán élő arabok, a strucezot, miként a nyulat is futásban sólyommal vadásszák s előbbit már majdnem kiirtották.

E nevezetes madár eltűnése azon vidékekről, melyeket egykor oly gazdagon népesített a párisi cs. acclimatizáló társulatot arra indítá, hogy a strucz házi tenyésztésére jutalmat tűzzön ki. A jutalmat az algieri acclimatizáló kert igazgatója nyerte s azon intézet már több házilag tenyésztett strucz nemzedéket bir. Ugyanezt mondhatni a Marseille-i és több olaszthoni acclimatizáló kertekről is.

A strucz házi tenyésztése nevezetes adatokat szolgáltatott ezen madár természetrajzához: kimutatta ugyanis, hogy e madár kizárólag csak magvakkal és növényekkel táplálkozik noha érez vagy kovandarabokat is nyel el a súly kedvéért. Évenként 50 tojást adhat melyek középsúlya 1.57 kilog. s így összesen 78 kilog. mely 1200 tyuktojással egyenlő. A strucz tojásai kevésbé finomak ugyan mint a mi tyukjainké azonban igen jól ehetőek.

A strucz mint a többi madarak szintén fészket csinál és szakadatlanul tojásain ül, miért azon vélemény hogy tojásai kiköltését a napra bizza, csak is a mesék országába tartozik. Azon élénk részvét, melyet a him a fentartás mindennapi gondjai iránt tanusít, ezen madarat egynejtűnek jellemzi s valóban csak is kivételesen gyakorolja a polygamiát.

A francia cs. államerdészeti igazgatóság az 1867. évi kiállításról adott részletes catalogusában az algieri fanemek légszáradt gesztjének súlyára tett kísérleteket nyilvánosságra adja s abból a főbb fanemekre vonatkozólag következőket közölhetjük:

A kísérletek
száma

Fajsúlya.

1 Armeniaca vulgaris Lem.	0.945
1 Amygdalus communis Lin.	0.93—1.13
Amelanchier vulgaris Mönch.	0.91
3 Arbutus unedo Lin.	0.78—0.90
3 Crataegus azarolus Lin.	0.69—0.81
2 Crataegus oxyacantha Lin.	0.87—0.89
2 Alnus glutinosa Gürtn.	0.52—0.59
1 Ailanthus glandulosa	0.68
1 Frangula vulgaris Tourn.	0.70
4 Erica arborea Lin.	0.90—1.01
1 Buxus sempervirens Lin.	0.99
4 Ceratonia siliqua Lin.	0.83—0.91

A kísérletek száma	Fajsulya.	
3 <i>Cerasus avium</i> Lin.	0.58 — 0.73	
2 <i>Castanea vulgaris</i> Lam.	0.66 — 0.74	
Siria 8 <i>Quercus calliprinus</i> Kotschy	0.97 — 1.13	
Alsó Olaszh. 2 <i>Quercus Cerris</i> Lin.	0.94 — 1.00	
Kis Ázsia 4 <i>Quercus castaneafolia</i> Don.	0.85 — 1.02	
5 <i>Quercus pseudosuber</i> Santi	0.78 — 0.92	
4 <i>Quercus coccifera</i> Lin.	0.97 — 1.06	
13 <i>Quercus suber</i> Lin.	0.80 — 1.03	
Siria 2 <i>Quercus syriaca</i> Kotschy	0.94 — 1.04	közép
12 <i>Quercus ilex</i> Lin.	0.90 — 1.18	945
10 <i>Quercus Mirbeckii</i> Durieux	0.74 — 0.94	
2 <i>Citrus medice</i> Risso	6.79 — 0.80	
1 <i>Phönix dactylifera</i> Lin.	0.39	
2 <i>Acer opulifolium</i> Villars	0.71 — 0.74	
5 <i>Ficus carica</i> Lin.	0.55 — 0.72	
4 <i>Fraxinus excelsior</i> Lin.	0.73 — 1.00	
2 <i>Fraxinus oxophylla</i> Bich	0.76 — 0.87	
1 <i>Vitex agnus castus</i> Lin.	0.79	
1 <i>Panica Granatum</i> Lin.	0.84	
3 <i>Ilex aequifolium</i> Lin.	0.76 — 0.95	
5 <i>Zizyphus vulgaris</i> Lam	0.95 — 1.12	
2 „ <i>lotus</i> Lam.	0.85 — 0.89	
4 <i>Laurus nobilis</i> Lin.	0.70 — 0.75	
2 <i>Hedera helix</i> Lin.	0.44 — 0.49	
2 <i>Melia Azedarach</i> Lin.	0.57 — 0.59	
5 <i>Celtis australis</i> Lin.	0.61 — 0.78	
3 <i>Morus alba</i> Lin.	0.74 — 0.77	
3 <i>Myrthus communis</i> Lin.	0.93 — 1.00	
2 <i>Nerium Oleander</i> Lin.	0.61	
6 <i>Rhamnus Alaternus</i> Lin.	0.81 — 1.15	
7 <i>Olea Europea</i> Lin.	0.87 — 1.12	
2 <i>Citrus Auranthium</i> Risso	0.76 — 0.80	
3 <i>Ulmus campestris</i> Smith	0.61 — 0.72	
5 <i>Populus alba</i> Lin.	0.51 — 0.70	
1 <i>Populus nigra</i> Lin.	0.53	
6 <i>Phillyrea stricta</i> Bertol.	0.75 — 1.04	
3 <i>Pistacia Atlantica</i> Desf.	0.98 — 1.03	

A kísérletek
száma

Fajsulya.

2 Pistacia lentiscus Lin.	0.75—0.83
4 „ Terebinthus Lin.	0.86—1.10
1 Prunus spinosa	0.91
1 Ricinus communis Lin.	0.275
1 Salix Aegyptiaca Lin.	0.57
4 „ pedicellasa Desf.	0.44—0.60
1 Rhus cosiaria Lin.	0.70
4 „ pentaphylla Desf.	1.05—1.18
1 Sambucus nigra Lin.	0.57
2 Tamarix Africana Poires	0.63—0.69
3 „ gallica	0.65—0.76
1 Vitis vinifera Lin.	0.69
2 Viburnum Tinus Lin.	0.87—0.93
5 Callitis quadrivalvis Vent	0.69—0.85
Gyantás tuskók	0.90—0.95
4 Cedrus Libani Barrel	0.67—0.81
2 Capressus fastigata D. C.	0.62—0.65
4 Juniperus Oxycedrus Lin.	0.65—0.73
5 „ phaenicea Lin.	0.68—0.87
1 „ Sabina	0.57
2 Taxus baccata Lin.	0.79—0.90
4 Pinus halepensis Mill.	0.53—0.64
2 Pinus Pinaster Soland	0.61—0.65
4 Pinus pinea Lin.	0.56—0.77
1 Pinus Pinsapo Boiss	0.50—0.53

Bérczy Károly,

a pesti lovaregylet és a nemz. casino titkára.

Folyóévi dec. 13-dikán, az országos ülésből a Szerviták terére siettem, hogy ott az elhunyt barátnak egy végső istenhozzádat mondjak. Beléptemkor a tompa hangok sejtették velem, hogy a koporsó fedelét zárják le, hogy elkéstem, hogy a barát kedves arczvonásait többé nem láthatom ez életben. S engedvén emberi gyarló természetünk azon kényszerü gyöngeségének, hogy önkéntelen igyekszünk nekünk kedves és drága tárgyakat érzekeinkkel felismerhető jelvényekkel

örökíteni meg, mintegy félvén attól, hogy talán meg tudnánk rólok feledkezni? a koporsót diszített koszorúból szakasztottam egy lombot azon szándékkal, hogy egy fehér lapon őrzendém meg, elhunyt barátom ravataláról kegyelettel vett ama emléket, s néhány szót tűzők melléje, a — szeretet, kegyelet, elismerés és tisztelet szavait, melyet mint ember és barát felett elmondhatni, s ha nem is a nyilvánosság-
nak átadni, de — a barátság emlékeül megőrizhetni, teljes mértékben feljogosítva éreztem magamat.

Most azonban, a baráti emlékek szánt sorok a nyilvánosság elébe kerülnek. A jogosult érzélem, a kötelesség érzetének engedett b. Wenckheim Béla belügyminiszter úr, a casino és lovaregylet elnöke, úgy szintén többen, kik részint a megnevezett társulat, részint az elhunytnak baráti köréhez tartozván, felszóllítottak, hogy azon lap hasábjain, melynek alapítója volt, mindnyájok nevében mondjam el azt, a mit mindnyája különbség nélkül, a szeretetben, tiszteletben és közelismerésben állott férfiú irányában érzett. Csak egy hang hallatszott: általános sajnálkozás e veszteség felett; az embertől, a baráttól megválni mi fájdalmas érzet; a tisztelet és szeretet szólott ekkor belőlünk; — kipótolhatlan a veszteség, ez a közelismerés hangja volt!

A nagy napi lapok nem mulasztották el, sőt azonnal teljesíték kötelességüket az elhunyt iránt, — ki főleg mint mélyen gondolkodó, kiválóan magyar jellegű, és a lehető legszabatosabb irányú író, kitünő helyet foglalt el hazai irodalmunkban — midőn az elismerés hangján írott közleményeikkel jelezték a veszteséget, mely az irodalmat érte.

Nem követjük mi ezek példáját, kik a nagy közönséggel az elhunyt élet leírását közlik. Nem ismételjük azt, hogy hol született, csak röviden említjük, hogy szívbajának lett áldozata, hogy benne igen igen szeretetre méltó ember, gondos férj és családátya, nemeslelkű férfi és emberbarát veszett el, mert ez már mind el lőn mondva, és méltán lett feljegyezve; de el nem mulaszthatjuk elmondani és feljegyezni, e kiváló tehetségű férfiúnak páratlan buzgósággal, az egyszer elvállalt kötelesség teljesítésének, a kötelesség érzetében rejülő tiszta öntudata folytán, és azért a legrövidebb idő alatt, teljes mértékben magáévá tett szakavatottsággal folytatott, ügyes és lelkiismeretes hivataloskodását, mint a lovaregylet titkára, ki azért, mert 1856-ban, talán tréfás unszolásaimra? — elvégre rászánta magát a kezelés számtalan nehézségei és küzdelmei daczára elvállalta a „Vadászati és Lovászati lapok“ szerkesztését, melyből később a „Vadász-és Versenylap“ lett, vasszorgalommal magáévá tette az angol nyelvnek

e tárgyra vonatkozó műkifejezéseit, műnyelvét; — szóval: a leg-
 rövidebb idő alatt könnyen és otthonosan kezelte az elméleti téren
 az irodalomban, és a gyakorlati téren a mindennapi életben mindazt,
 a mit elvált, hivataloskodásának körébe esett, és sokkal többet azon
 a téren, mely tulajdonképen azon túl esett; — kifogyhatlan volt ő a
 szives készségben, melyel bárkit és bármikor kész volt lekötelezni,
 mind a mellett, hogy vele született férfias nemes önérzete, s kiválóan
 finom érzéke, azon állást biztosíták részére, hogy bárki, a ki közelebb
 érintkezett véle, kénytelen volt bevallani, hogy ővé volt mindig a
 kötelező szerepe, a lekötelezetté soha! Szorgalma kimeríthetlen volt,
 s a minthogy a magyar irodalom büszkeségére meghonosította Anye-
 gint, s azért hogy ezt jól fordíthassa, megtanult elébb oroszul, úgy
 járt el mindig mindenben a minek teljesítésére vállalkozott. S itt ha-
 bozás nélkül kimondhatjuk, hogy — habár nagy diszére és javára
 szolgált a sport ügynek, s ez által közvetve a hazai érdekek, e téren
 töltött működése, mint a hogy ez rendszeren szokott lenni, midőn na-
 gyobb tehetségűek kisebb szerepre vállalkoznak, mint sem a melyet
 betölteni hivatvák; ha régebben fejlett baja, nem indítja vala ez
 irányban működését, talán nem egy egy, hanem számtalan maradandó
 nagy művet hagy vala hátra a magyar irodalomnak.

Szerettük és tiszteltük mi ő benne egyiránt, az eszes társalgót,
 a finom érzékű embert, a mivelt lelkű, minden szép és jó iránt lelke-
 sülő, szép magyar nyelven író, s eszméit beszélgetés közben is, min-
 dig a legszabatosbb kifejezésekben, nem keresett, de talpra esett alak-
 ban fogalmazott, szelid embert; a politikai küzdelmekről bár vissza-
 vonuló, mind a mellett hazáját lángolón szerető, magyar író, Bérczy
 Károlyt tisztelt barátunkat!

Szívünkben hordjuk érette a gyászt, s emléke élni fog mind-
 nyájunknál, mert maradandóbb nyomokat hagyott maga után, nem
 egy, márvány emlékkal diszitett sirhantot!

Béke hamvaira!

Gr. Keglevich Béla.

A Fanyest.

Havas Sándortól.

A fanyest (Baummarder, *Mustela martes*) önálló nyestfajt képez,
 s a menyétek nagyobb családjához tartozik. Bár a sziklanyesthez igen
 hasonlít, ezzel még sincs rokonságban, legalább nincs reá példa, hogy
 e két faj együtt párosodott volna. Ettől különben is nemcsak nyu-

lánkabb teste, nagyobb kiálló, élénk s rendkívüli vadságot kifejező szemei, hanem három hüvelyknyivel hosszabb nyele s egy hüvelykkel magasb teste által is különbözik, azonkívül pedig a fanyest világos gesztenyeszinü csuhája finomabb, tömöttebb s hosszabb szőrű mint amazé; e felett a fanyest torkán egész a vállapok alá nyuló sárga folt van, mely a fiatal nyesteknél majdnem rózsaszinü, a korosabbaknál pedig majdnem rózsaszint ölt; e folt a sziklanyestten fehér s szürke szegélylyel van körülvéve. Ott, hol nagy kiterjedésü s kevésbé háborgatott lábas erdők vannak, a fanyest is honos, s ámbár fenyves erdőkben is kivált olyasokban tartózkodik, melyek vegyes állománynyal birnak, mire különböző német elnevezései is mutatnak (Buch-, Birk-, Espen, Fichten-, Tannen-, Kiefern-Marder), mégis tudtommal inkább szereti a tölgy, cser, bikk s általában a lombos erdőket, már csak azért is, mert ezekben az általa keresett mindennemű szárnyasokat, különösen pedig ezek fészkeit sokkal nagyobb választékban találja fel, és mert fenyves fanemüeknél nem oly könnyen akad odura, melybe szükség esetén rejtőzhetnék, s ha van is, ez az ő használatára azért nem alkalmas, mert szurokkal van tele.

Arról ugyan, hogy a felvidéki nagy fenyvesekben gyakrabban találtatnék, nem hallottam, de annyit tudok, hogy a szatmári Avasban, a Bikkben s a Mátra belsejében mint ottlakó közönségesen ismeretes, a pilisi, vértesi, bakonyi és farkaserdei nagy kiterjedésü erdőtágokban pedig oly bőven van még, hogy egyik másik uraság-vadász, ki utána veti magát, évente jókora összeg pénzt vált belőle. Mi ugyan nem vagyunk azon helyzetben, hogy a nyestbőröket külön kereskedelmi czikk gyanánt mutathatnók fel statistikai jegyzeteinkben, mint az északamerikai státusok, melyekből Winckell megjegyzése szerint 1848-ban nem kevesebb mint 150,785 darab nyestbőr került forgalomba; egész Németországhoz képest azonban, honnan az értékes bőrrü állat már majdnem egészen kiirtatott, mégis bátran állithatjuk, hogy nálunk több százra megyen még az évente fogott nyestek száma, és az itt feldolgozott ilynemü bőrök egy részét a szücsök kéz alatt veszik meg. Előre látható ugyan, hogy az erdők napról napra pusztítása s az emberek kapzsisága miatt rövid idő alatt ezen állat is el fog erdeinkből végkép tűnni, s a jövő nemzedék már tán csak a természetrajzból, vagy az állatkertből fogja a fanyestet ismerni; de hijában, ilyen a világ folyása. Az éjszaki skót vadász azzal, hogy az általa elejtett jávorszarvas fajának tán utolsója volt, nem sokat törődik, sőt még dicsőséget helyez benne; és ép úgy nem gondol vele a

nyestet odújából fiastól együtt kifüstölő vadász, hogy a család azon erdőben utolsó volt, s ő többé e vidéken fanyesttel találkozni nem fog.

Pedig a nyest is hozzájárul az állatországban szükséges egyensúly fenntartásához; ő is lánczszemet képez a műszerves lények sorában, mely ha innen kivéttetik, pótolhatlan hézag támad az egészben, s egyes állatfajok kipusztítása s természetben kisszerű hasonlítással ép olyanak tűnik fel előttem, mint midőn egy szép nagy darab szövetben lyuk támad, vagy kellő közepéből néhány szálat kiszakítanak; — a szövet azért megvan, de egész soha sem lesz többé. Igaz hogy a fanyest rémitő pusztítást tesz a hasznos vadakban; nem csak az apró nyulakat öldösi, hanem futtában elfogja a kis süldőket is: a siket- és nyirfajdok, császármadarak és foglyok tojásait és szárnyra nem kelhető fiait kiszedi, de ugyanezt teszi a tömérdek orvmadár, a sasok, ölyvök, keselyűk, sólymok, baglyok és kányák költelégeivel is, melyek többnyire hozzáférhetlen magas fákon fészkelnek s melyekkel más kisebb duvadak, mint a menyét különböző fajtái, viadalba bocsátkozni nem mernek. A téli évszakban pedig, midőn valamely hóval kevésbé fedett harasztos gubbaszkodó foglyon kívül, mely különben is nem oly könnyen lopható meg, más madár nincsen, a rókával és vadmacskával közösen, egerre, gőzűre, menyétekre s evétkékre tart vadászatot, melyek éhségtől szintén gyötörtetve előbujnak rejtekeikből, s azalatt mg az erdőaljban fa- és fűmagot szedegetnek, vagy ha a menyétek apróbb madarak, s a hó alatt egész alagutakat vajú egerek után lesekednek, a náluknál sokkal erősebb, s valamennyi dúvad közt legravasabb s legfürgébb nyest által falatnak fel. Különben a nyest egyáltalában nem szeret rókával vagy vadmacskával találkozni; ez utóbbi különösen halálos ellensége, melynek karmai közül, ha egyszer megkaphatja, menekülni nem tud; a rókától ellenben csak akkor kell tartania, ha az nyílt mezőn éri utól s különben nincs fa, melyre hirtelen felkaphatna. Ebben különben rendkívüli ügyességgel bir; percz alatt felugrik a legmagasb fára, s mint az evétke, egyik gallyról a másikra több tér-közön ölnyre szökve, egész erdőt képes átgalyazni anélkül, hogy földre szálljon; ha pedig erre szánja el magát, és különösen akkor midőn odújából kiötlök, villámgyorsasággal fut le a fatörzsön végig és sebtén iramodik tovább. Ezt óvatosságból teszi; egyrészt hosszabb időzés által nem akarja elárulni vaczkát, másrészt pedig azon esetre, ha ezt a vadmacska már megsejtette volna, s ugyanazon a fán utána lesekednék, mi gyakran megtörténik, ennek megrohanását a sebesség által iparkodik meghiúsítani. A nyest-

nek ezen csudálatos gyorsasága, melyet én egy alkalommal személyesen észleltem, többnyire vészthozó a fán ülő, vagy ott gondatlanul foglalkozó madarakra nézve; midőn a küllő vagy harkály kopogását hallja, vagy azt veszi észre, hogy a galyakon a téli nap sugaraiban nagyobb madár sütkérezik — azalatt míg amaz nyelvével a szűféreghez férközni iparkodik, ez utóbbi pedig esőrével esőtől ázott szárnytollait igazgathatja, a pillanat alatt hozzá szökött nyest martalékául esik.

Ez utóbbira vonatkozólag még csak annyit kell megjegyeznünk, hogy forgása már január közepén, a kövinyesténél tehát egy hóval előbb történik. Martius végefelé kilencz hét multával a nöstény három legfőlebb négy világtalan kölyköt vet, melyeknek látói csak 10 — 14 nap múlva kezdenek nyilni. Félnövésü vagy is süldő állapotukig a fiakat anyjuk nemesak szoptatja, de falattal is ellátja. Mennyit kell ennek fáradnia, hogy nemesak magát, kinek emlős állapotában sokkal nagyobb táplálékra van szüksége, hanem ezenkívül három vagy négy torkos fiát is a szükséges élelemmel elláthassa! Gáspár gazda, egy öreg nyestvadász, azt vitatta előttem, hogy a nyest télen át makkot és más erdei gyümölcsöt is eszik, mit azzal kívánt bizonyítani, hogy fogáskor akárhányszor talált a nyest odujában makk- és bikkmaghéjat.

Én ezt tökéletesen elhiszem, mert bár e jelenséget abból is ki lehet magyarázni, hogy a nyest oly odút foglalt el, melyben azeiőtt evétke lakott, de másrészt tagadhatlan, hogy a hústevő dúvadak legtöbbjei növényfalattal is táplálkoznak; így a medve igen szereti az erdei epret és áfonyát, a róka egész sor szőlőt képes egy éjen át lekoppasztani, télen pedig megeszi a csipkét és más erdei bogyonemüeket; azon körülmény pedig, hogy a fiatal korában fogott nyestet tejbe mártott zsemelével növelék fel s hogy a nyest egyáltalában kedvelje a méznek, mit azáltal szerez meg, hogy az erdei méhek odvába kiállhatlan szagu hulladékát ejti: ez adatok után egész bizonyossággal állithatni, hogy szorultságból megeszi biz ő a makkot s más erdei fák magvait is, és ezáltal egész könnyen megfejtethő, hogy a nyest akkor sem vész el éhen, midőn az erdőket több heteken, sőt tán hónapokon át öles hó borítja, midőn tehát élő állat nem igen áll a kis rabló rendelkezésére.

Pályázat.

Az Országos Erdészeti-Egyesület Losonczon tartott f. é. közgyűlése 200 frt. pályadíjt tűzött ki egy az alsóbbrendű műszaki-segéd személyzet tanítására szánt és az erdészeti alapvonalait népszerű nyelven röviden fejtegető kézikönyvre, melynek tartalma 4—8 nyomtatott ivre terjedhet egyedül azt tárgyalhatván minek ismerete az érintett erdészeti személyzet számára mulhatlanul szükséges.

Az idegen kézzel leiratott pályaművek a szerző nevét tartalmazó és lepecsételt jelíges levelek kíséretében legkésőbb az 1868. évi július 31-ig az Országos Erdészeti-Egyesület igazgató választmányához Pestre küldendők. Az említett határidő eltelte után érkező művek pályázatra nem bocsátatnak. A nyertes mű szerző sajátja marad s díja a Debreczenben tartandó 1868. évi közgyűlésen fog kiadatni.

Az Országos Erdészeti-Egyesület igazgató választmánya nevében. Pesten, deczember 21-én 1867.

Bedő Albert
egyesületi titkár.

Gyászhir.

Béreczy Károly, a magyar tudományos akadémia tagja, a „Vadász és Versenylap“ tulajdonos szerkesztője és a magyar sport irodalom megalapítója f. é. decz. 11-én meghalt. Korán vesztők el a 47-ik évét élt munkás férfit, kinek szivbaj okozta gyors halálát a mélyen sujtott családdal együtt fájjalja a haza minden miveltebb polgára. Több oldalú hasznos és kitűnő munkásságát itt nem idézve, csupán azt említjük meg, hogy a boldogult a hazai erdészeti-ügynek buzgó pártolója — s az Országos Erdészeti-egyesület igazgató választmányának is tagja volt.

Kinevezések és pályázatok. *)

* Ifj. Nachtnébel Ferencz, az aradi erdőhivatal kerületébe Apátfalvára alerdésznek neveztetett ki.

A Kolozsvári bánya-erdő- és sóügyi igazgató-ságnál az erdészeti fogalmazói állomásra 630 frt. évi fizetéssel nyitott pályázat. Határidő január 3. 1868.

*) Lapunk e rovatot jövőre is állandóan fogja hozni. Szerk.